

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för kommunikation

Vem äger berättelsen?

Om legitimitetsanspråk i en statsnära extremismrapport och i ett alternativmedialt motnarrativ

Kandidatuppsats i medie- och kommunikationsvetenskap

MKV04:3 HT25

Författare: Niclas Nordenstridh

Handledare: Emil Stjernholm

Examinator: Fredrik Schoug

Abstrakt

Uppsatsen undersöker hur radikalnationalism och alternativhögern konstrueras som extremism och (potentiellt) säkerhetshot i en statsnära experttext, CATS/FHS-rapporten *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern* – samt hur denna inramning bemöts i ett alternativmedialt motnarrativ. Med Daniel C. Hallins sfärmodell som övergripande lins och kompletterande begrepp från säkerhetiseringsteori, Carl Schmitt, Gaetano Mosca, Jacques Ellul och forskning om kontrapubliker analyseras hur legitimitetsgränser produceras och ifrågasätts i en medierad offentlighet. Studien genomförs som en explorativ fallstudie med kvalitativ dokument- och textanalys av ett strategiskt avgränsat material: rapportens inramande avsnitt (förord/sammanfattning samt valda kapitel) och Karl-Olov Arnstbergs blogginlägg *Politiserad forskning*. Analysen visar att rapporten etablerar *demokratin* som skyddsvärt referensobjekt och förskjuter konfliktens status genom risk- och processlogik (normalisering–radikalisering–våld), spektrum- och associationsresonemang samt värdeetrösklar som skiljer legitim kontrovers från avvikelser. Motnarrativet svarar genom att angripa rapportens epistemiska auktoritet (källhierarkier, politisering, *guilt by association*), omrama frågan från hot till legitim opposition och föreslå en snävare gränsregel där våld utgör tröskeln för extremism. Sammantaget synliggör fallet en kamp om tolkningsföreträde: inte bara vad som är extremism, utan vem som ges mandat att definiera gränsen mellan debattbarhet och hantering.

Nyckelord:

Extremism, säkerhetisering, legitimitetsgränser, motoffentlighet, alternativmedier

Abstract

This thesis examines how radical nationalism and the alt-right are constructed as extremism and as a (potential) security threat in a state-adjacent expert document—the CATS/FHS report *From the Nordic Resistance Movement to the Alt-Right*, and how this framing is contested in an alternative-media counter-narrative. The analysis uses Daniel C. Hallin’s sphere model as its main lens, complemented by securitization theory, Carl Schmitt, Gaetano Mosca, Jacques Ellul, and scholarship on counterpublics, to investigate how legitimacy boundaries are produced and challenged in a mediated public sphere. Methodologically, the study is an exploratory case study based on qualitative document and text analysis of a strategically delimited corpus, key framing sections of the report (preface/summary and selected chapters) and Karl-Olov Arnstberg’s blog post *Politiserad forskning*. The findings indicate that the report positions *democracy* as a protected referent object and shifts the issue from ordinary political disagreement toward a risk-oriented governance horizon through a process logic (normalization–radicalization–violence), spectrum and association-based reasoning, and value thresholds that demarcate legitimate controversy from deviance. The counter-narrative responds by challenging the report’s epistemic authority (source hierarchies, politicization, *guilt by association*), reframing the conflict from threat to legitimate opposition, and advancing a narrower boundary rule in which violence is treated as the decisive threshold for extremism. Overall, the case highlights a struggle over interpretive authority: not only what counts as extremism, but who is entitled to draw the boundary between what should be debated and what should be managed.

Key words: *Extremism, securitization, legitimacy boundaries, counterpublics, alternative media*

Innehållsförteckning

1 I gränslandet för legitimitet	1
1.1 När expertkunskap blir stridsfråga: extremism, demokrati och gränser i rörelse	1
1.2 Syfte och forskningsfrågor: vad görs, hur görs det – och hur besvaras det?	4
2 Kunskapsläget om extremism och säkerhetisering	6
2.1 Extremism: definitionsproblem och kontextbundenhet	6
2.2 Statlig säkerhetisering: när risk blir styrning	6
2.3 Militant demokrati: när självförsvar blir en metod	8
2.4 Medier och alternativmedier: ramar, motramar och publikstrider	9
3 Verktyg för att se gränser	10
3.1 Hallin: tre zoner – och kampen om vad som räknas	10
3.2 Säkerhetisering: när oenighet blir hot.....	10
3.3 Schmitt: när gränsen blir ett beslut	11
3.4 Mosca: värdepaketet som gör ordningen rimlig.....	11
3.5 Ellul: myten som gör ordningen självklar	12
3.6 Kontrapubliker: när utmanande narrativ gör anspråk på legitimitet	13
4 Vägen genom materialet	14
4.1 Metodologisk ansats.....	14
4.2 Empiriskt material och urval.....	14
4.3 Analysförfarande	15
4.4 Trovärdighet och begränsningar	15
4.5 Forskningsetik.....	16
5 Vem äger berättelsen?.....	17
5.1 Analytisk utgångspunkt	17
5.2 Rapporten: vad gör den?	17
5.2.1 Demokrati som referensobjekt.....	17
5.2.2 Aktörskarta och kategorisering.....	18
5.2.3 Legitimitetsposition i Hallins sfärer	19
5.2.4 Motläsning: nyanseringsmarkörer.....	21
5.2.5 Rapportens grundpositionering	21
5.3 Rapporten: hur gör den det?.....	21
5.3.1 Säkerhetsgrammatik och åtgärdslogik.....	21
5.3.2 Värdepaket som legitimeringsgrund	23
5.3.3 Myt/normalisering och självklarhetens stil	24
5.3.4 Gränsögonblick och undantagsregister	25

5.3.5 Motläsning: vad motverkar total avvikelseplacering?	27
5.3.6 Rapportens mekaniker	28
5.4 Motnarrativet: vad gör det som svar?	28
5.4.1 Angrepp på auktoritet och kunskapsanspråk	28
5.4.2 Omramning: från hot till opposition	30
5.4.3 Ompositionering: från avvikelse till legitim kontrovers	31
5.4.4 Kontrapublikens tolkningsram	31
5.4.5 Motläsning: var blir motnarrativet sårbart eller internt spänt?	32
5.4.6 Motnarrativets sfärstrategi i Hallins termer	33
5.5 Jämförande del: konflikt om legitimitetsordning	34
5.5.1 Två definitioner av hot och demokrati	34
5.5.2 Sfärkampen	35
6 Vem får sista ordet?	36
6.1 När svaren tar form	36
6.2 När mekanismerna blir synliga	37
6.3 Där bidraget tar form	37
6.4 Där gränserna landar	38
Referenslista	39

1 I gränslandet för legitimitet

1.1 När expertkunskap blir stridsfråga: extremism, demokrati och gränser i rörelse

Den 25 augusti 2020 lanserades CATS/FHS-rapporten *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern* som en ny kartläggning av den radikalnationalistiska miljön i Sverige (Ranstorp & Ahlin red. 2020). I svensk nyhetsrapportering presenterades rapporten främst som en säkerhetsrelaterad kartläggning. Ekot lyfte exempelvis uppgifter om paramilitär träning utomlands och beskrev miljön som ett sammanhängande spektrum från NMR till alternativhögern (Sveriges Radio 2020). SVT återgav den i en inrikesnyhet om den våldsbejakande högerextrema miljön (SVT 2020). Nerbrand (2020) skrev i en ledare i Dagens Nyheter att ”Nazism har lågt folkligt stöd. Desto mer försåtligt och farligt är det att radikalnationalister flyttar gränserna för vad som är acceptabelt i samhällsdebatten – och avhumaniserar människor. Det kan leda till våld i bredare lager”. Även Försvarshögskolans egen kommunikation ramade in studien som en varning om ”destruktiva narrativ” med ”våldspotential” och betonade att olika miljöer inte kan förstås isolerat, bland annat eftersom budskap och kontaktytor rör sig mellan aktörer (Försvarshögskolan 2020).

Denna lansering sker i en *medierad offentlighet* där medierna inte bara är kanaler, utan både arenor och aktörer som förmedlar argumentation och information som underlag för opinionsbildning. Samtidigt kan offentlig debatt iscensättas som uppvisning och konkurrens snarare än faktisk opinionsbildning, där deliberation förskjuts av publicitet/PR-logik (Gripsrud 2002:232, 238–239).

Nästan omedelbart uppstår samtidigt en motrörelse i alternativmediala kretsar. Rapporten lästes inte bara som beskrivning, utan som ett politiserat försök att definiera oppositionella idéer som systemhot. I material som explicit bemöter rapporten ifrågasätts dess vetenskaplighet, neutralitet och legitimitet (Palaestra Media 2020a; 2020b; 2020c). Den tidigare professorn i etnologi vid Stockholms universitet Karl-Olov Arnstberg (2020) skriver i sin blogg att ”jag kan inte se annat än att författarna av denna rapport misslyckas helt med att dra den viktiga gränsen mellan organisationer som vill omvandla Sverige med våld och organisationer som med demokratiska medel arbetar för att en annan politisk regim ska komma till makten”.

Det är i denna kollision – mellan statsnära experttext och motnarrativ – som denna uppsats fall tar form. Men för att förstå varför en sådan rapport kan bli sprängstoff behöver man dock en bakgrund om hur extremism som kategori kan flytta sig över tid. Under stor del av 1900-talet var Sverige ett av världens mest etniskt homogena länder (SOU 1999:68:149). Detta avspeglades också i statliga texter där svenskhet formulerades i etnonationalistiska och rasliga termer. I *Soldatinstruktion. Allmän del: Vårt fädernesland och dess försvar* framhålls exempelvis den “nordiska folkstammen” som bärare av nationens kraft, samtidigt som “blandning med en icke likvärdig ras” utpekas som en av de största farorna för ett “högtstående folk” (Lantförsvarets Kommandoexpedition 1930:5–8; Eriksson 2011:225–226). Att texten ingick som obligatorisk läsning för värnpliktiga gör den till ett koncentrat av dåtidens statligt sanktionerade nations- och rasföreställningar (Eriksson 2011:215), vilket senare också omtolkas som ett historiskt arv av rasism i efterhandsdebatt (Riksdagen 1992 Prot. 1991/92:112, anf. 12). Även på högsta politiska nivå formulerades svenskhet länge i termer av homogenitet. Dåvarande statsminister Tage Erlander (s) framhåller så sent som i mitten av 1960-talet att Sveriges styrka ligger i att befolkningen är “homogen, inte bara i fråga om rasen utan också i många andra avseenden” (Riksdagen 1965:13, 60; jfr. Hübinette et al. 2012:62).

Sverige har samtidigt, sedan allmän och lika rösträtt infördes, varit en modern demokrati med parlamentariskt styrelseskick (Bengtsson 2011:30–31), vilket visar att gränsen mellan demokratisk normalitet och det som i dag benämns extremism historiskt har varit rörlig (Hübinette et al. 2012:60–62). För uppsatsen är alltså poängen att samtida tal om att skydda demokratin ofta sammanfaller med försvar av ett specifikt legitimt *värdepaket*, inte enbart av *demokratiska procedurer*.

Under 1970-talet sker en formell omorientering i statens invandrar- och minoritetspolitik, som ofta tolkas som ett normativt skifte mot ett mer pluralistiskt/multikulturellt ideal (Prop. 1975:26, 11–15; Borevi 2012:89; Tawat 2019:2–3). Förskjutningen handlar inte bara om graden av nationalism utan om dess legitimeringspunkter i form av universalistiska värden som mänskliga rättigheter, antirasism och mångfald som blir mer centrala (Hübinette et al. 2012:44, 48). Därmed omkodas också vissa ståndpunkter som tidigare legat närmare mittfåran – exempelvis krav på etnisk homogenitet – i dag som extremism (Ranstorp & Ahlin 2020:6).

Det är inom denna ram som extremismdiskursen tar form under 2000-talet. Wahlström (2022:876–880, 882–883) visar hur “våldsbejakande extremism” konstrueras som ett svenskt socialt problem 2008–2019 och hur kategorin gradvis kan breddas även genom formuleringar

som antyder risk och potentiell övergång. Enligt *Centrum mot våldsbejakande extremism* (CVE) definieras *våldsbejakande extremism* i dag genom kombinationen av avståndstagande från den demokratiska samhällsordningen och acceptans av våld som politisk metod (CVE 2024:10). Samtidigt pekar CATS/FHS-rapporten på en gråzon där den ramar in miljöerna som hot mot den demokratiska samhällsordningen och kopplar dem till radikaliserings och så kallade förebyggande insatser (Säkerhetspolisen 2020:133, 145), men behandlar också aktörer som inte främst definieras av våldsorientering utan verkar metapolitiskt genom medier och opinionsbildning (Ranstorp & Ahlin 2020:313–317; Mellander & Sivenbring 2020:279–283). Just därför blir rapporten ett skarpt test av var gränsen dras mellan säkerhetshot, avvikelse och legitim opposition i en statsnära experttext. Mot denna bakgrund framträder tre friktioner som motiverar studien.

För det första: *extremismbegreppets rörlighet*. Föreställningar om etnisk homogenitet och raslig hierarki som under delar av 1900-talet kunde rymmas inom statligt sanktionerad normalitet kodas i dag ofta som extremism (jfr. Ericsson 2016:183–205, 230–241). Samtidigt definieras våldsbejakande extremism i policytexter i första hand genom relationen till demokratisk samhällsordning och legitimering av våld eller annan brottslig handling som politisk metod (Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism 2016:7–8; Yourstone et al. 2017:6–8). I praktiken kan hotramen ändå omfatta ett bredare fält, där även mer metapolitiska miljöer behandlas inom en gemensam riskhorisont (Ranstorp & Ahlin 2020:5–8).

För det andra: *statens dubbla roll som garant och part*. När statsnära aktörer kartlägger radikalnationalistiska miljöer sker det ofta i demokratins namn och med hänvisning till skydd av samhällsordning och sårbara grupper (Ranstorp & Ahlin 2020:2, 9). Samtidigt vilar demokratibegreppet i svensk kontext på grundlagens värdegrund, där bland annat alla människors lika värde och skydd mot diskriminering ges en särskild ställning (Regeringsformen, SFS 1974:152, 1 kap. 1–2 §§). När vissa idékomplex framställs som systemhotande blir därför frågan hur gränser mellan legitim opposition, avvikelse och extremism dras och legitimeras språkligt.

För det tredje: *ett förändrat tillits- och polariseringslandskap*. Långtidsanalyser av svenska valdata beskriver en relativt stabil – om än något svag – uppåtgående trend i affektiv polarisering under de senaste tre decennierna (Axelsson 2025:1–3), samtidigt som misstro mot institutioner tycks vara mer koncentrerad i vissa systemkritiska skikt, exempelvis bland Sverigedemokraternas väljare (Jylhä, Rydgren & Strimling 2018:57). I ett sådant klimat kan statsnära språk om “radikalnationalistiska hot” uppfattas som nödvändigt demokratiskt

självförsvar av vissa, men som delegitimering av oppositionella av andra – vilket synliggör varför motnarrativet inte bara blir “reaktion”, utan en kamp om tolkningsföreträde (Arnstberg 2020; Palaestra Media 2020a; Palaestra Media 2020b).

Sammantaget kan uppsatsen förstås som ett strategiskt valt fall av kommunikativt gränsarbete och hur extremism som kategori används för att ordna politisk konflikt i legitima och illegitima zoner, och hur denna ordning bestrids i offentlig kommunikation, ett *kritiskt fall* i Flyvbjergs mening, valt för sin strategiska betydelse i relation till problemets mekanismer (Flyvbjerg 2001:76–78).

På en nivå är det ett fall av statlig extremismdiskurs i en liberal-pluralistisk demokrati, där etiketter som “våldsbejakande extremism” och “radikalnationalism” kan fungera gränsdragande och sortera aktörer längs en axel från legitim opposition till potentiellt systemhot (Schmid 2013:7–8, 13; Wahlström 2022:71, 874–875).

På en andra nivå är det ett fall av demokratins självförsvar i språkform, där hotramar och säkerhetslogik kan legitimera beredskap och särskilda ingrepp genom att formulera vissa aktörer som existentiella hot mot ett skyddsvärt referensobjekt, exempelvis “demokratin” (Buzan, Wæver & de Wilde 1998:23–25, 28, 36, 39–40; Müller 2016:2–3, 10).

På en tredje nivå är det ett fall av medierad konfliktyta mellan statsnära expertis och alternativmediala kontrapubliker, där etablerade ramar om extremism utmanas genom motnarrativ som angriper institutionellt tolkningsföreträde och försöker ompositionera det utpekade som legitimt (Holt 2016a:116–118, 132–133, 137; Askanius 2021a:149, 160).

1.2 Syfte och forskningsfrågor: vad görs, hur görs det – och hur besvaras det?

Mot bakgrund av ovan är uppsatsens övergripande syfte att undersöka hur *radikalnationalism* och *alternativhöger* konstrueras som extremism och säkerhetshot i CATS/FHS-rapporten *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern*, samt hur denna framställning bemöts i ett alternativmedialt motnarrativ. Uppsatsen analyserar, med Hallins sfärmodell och perspektiv på kontrapubliker som utgångspunkt (beskrivet teoretiskt i kapitel 3), hur kategorierna extremism och systemhot görs verksamma och omstridda i den medierade offentligheten, samt hur tolkningsföreträde och legitimitet förhandlas mellan statsnära expertis, etablerade medier och alternativmediala motnarrativ. Följande forskningsfrågor vägleder analysen:

1. Vad gör rapporten?

Hur konstruerar CATS/FHS-rapporten radikalnationalism och alternativhöger som extremism och (potentiellt) säkerhetshot?

2. Hur gör rapporten det?

Genom vilka kommunikativa mekanismer – exempelvis hotramning/säkerhetisering, värdebaserad legitimering och gränsdragning mellan legitim opposition och systemhot – etableras rapportens problemförståelse, tolkningsföreträde och åtgärdslogik?

3. Vad gör motnarrativet som svar?

Hur bemöter motnarrativet rapportens konstruktion av extremism och hot, och vilka strategier används för att omrama frågan, delegitimera rapportens auktoritet och ompositionera den utpekade miljön från avvikelse/extremism till legitim kontrovers?

Tillsammans möjliggör frågorna en analys av hur extremism görs som en gränsdragande kategori i statsnära kommunikation – och hur denna gränsdragning ifrågasätts i alternativmedial offentlighet.

2 Kunskapsläget om extremism och säkerhetisering

2.1 Extremism: definitionsproblem och kontextbundenhet

Forskning om extremism är relativt enig om att begreppet är normativt laddat och svårfångat snarare än en stabil analytisk kategori. Schmid (2013:7–8, 12) framhåller att det saknas en allmänt accepterad definition och att vad som uppfattas som “extremt” beror på var den politiska mittfåran dras i en viss tid och kontext, det vill säga vilken “mainstream”-position som fungerar som implicit referenspunkt.

En vanlig distinktion i litteraturen går mellan radikalism och extremism. Radikaler kan eftersträva genomgripande samhällsförändring men ändå acceptera demokratiska procedurer, medan extremism ofta förstås som ett avvisande av liberaldemokratiska kärnvärden som pluralism, minoritetsskydd och rättsstatliga principer (Mudde 2010:1168–1169; Schmid 2013:9–10).

I denna tradition definieras extremism därför inte enbart genom våldsanvändning utan genom relationen till de värden som anses utgöra liberal demokrati. Samtidigt innebär den relationella utgångspunkten att extremism lätt får karaktär av gränsbegrepp, alltså en etikett som inte bara beskriver, utan också skiljer ut vad som framstår som legitimt respektive illegitimt inom en viss offentlig och politisk ordning (Schmid 2013:7–8, 12)

Nyare bidrag betonar i stället extremism som ett *relations- och identitetsbegrepp*, där föreställningar om hot mot den egna gruppen och fiendtlighet mot utgrupper är centrala. Vad som uppfattas som extremt blir därmed ofrånkomligen situationsbundet och knutet till rådande värden och gränsdragningar (Berger 2017:3–6, 48).

I svensk forskning har man också uppmärksammat hur begreppet praktiseras i offentlig kommunikation. Wahlström (2022:867–868, 875, 886) visar exempelvis hur våldsbejakande extremism etableras som en *social problemram* genom språkliga val där våldshotet står i centrum, samtidigt som vissa värdepositioner gradvis kan dras in i problemfältet.

Sammantaget pekar litteraturen på att extremismbegreppet är normativt laddat, relationellt och formbart i praktiken genom hur det används.

2.2 Statlig säkerhetisering: när risk blir styrning

En central utgångspunkt i forskning om statlig hantering av extremism är *säkerhetiseringsteorin*. Buzan, Wæver och de Wilde (1998:23–26, 35–37) beskriver hur politiska aktörer kan flytta en fråga från “normal” politik till säkerhetspolitik genom att

framställa den som ett existentiellt hot mot ett skyddsvärt *referensobjekt* – exempelvis nationen, demokratin eller befolkningen – vilket i sin tur kan motivera extraordinära åtgärder.

Andra forskare har ofta betonat en mer praktik- och policyorienterad förståelse, där fokus ligger på institutioner, expertis och administrativa tekniker snarare än enstaka dramatiska talhandlingar (Balzacq, Léonard & Ruzicka 2015:2–6).

I analyser efter attackerna mot World Trade Center den 11 september 2001 har terrorism och extremism allt oftare förståtts genom en mer preventiv PVE/CVE-inriktning (*Preventing/Countering Violent Extremism*), som också påverkat hur våldsbejakande extremism och radikalisering etablerats som prioriterad styrning (Wahlström 2022:867). I Sverige beskrivs detta som en institutionaliseringsprocess där problemet omsätts i bland annat nationella och lokala handlingsplaner, informations- och kompetensstöd (t.ex. kommunala “knowledge houses” och webbresursen *Samtalskompassen*), samt samverkan mellan myndigheter och andra aktörer (Wahlström 2022:878, 881, 886).

I en svensk statlig kontext framställs våldsbejakande extremism som ett växande hot mot det öppna och demokratiska samhället samt som ett samhällsproblem som motiverar ett brett kunskaps- och samordningsarbete i demokratins tjänst (SOU 2017:67:15–17). Inramningen är samtidigt tydligt förebyggande, Uppdraget betonar utbildningsinsatser och lokal samverkan mellan yrkesgrupper i exempelvis skola, socialtjänst och kriminalvård för att tidigt kunna förebygga att individer dras in i extremistmiljöer (SOU 2017:67:405). Parallellt lyfts riskfaktorer fram och strukturerade riskbedömningar som ett centralt kunskapsområde, vilket gör att fokus inte enbart hamnar på redan begångna handlingar utan även på processer och indikatorer kopplade till *framtida risk* (SOU 2017:67:150–151, 164–165). På det kommunikativa planet betonas dessutom behovet av kontinuerliga analyser av våldsbejakande extremistiska budskap och digital propaganda, bland annat för att kunna identifiera skiftningar i budskap och kommunikation i ett tidigt skede och utveckla strategier för bemötande (SOU 2017:67:370–371).

Mot denna bakgrund blir *statsnära experttexter* – rapporter, handlingsplaner och strategidokument – centrala platser där hotbilder formuleras och där gränser dras mellan legitimt avvikande åsiktsyttringar och det som enligt statsmakten potentiellt är farligt.

2.3 Militant demokrati: när självförsvar blir en metod

En annan central forskningslinje rör hur demokratiska stater kan – eller bör – försvara sig mot aktörer som uppfattas vilja avskaffa demokratin. En klassisk utgångspunkt är Loewensteins (1937) artiklar om en så kallad *militant demokrati*, där Weimarrepubliken används som varnande exempel på hur bristande “militans” och legalistisk självbundenhet kan underlätta ett antidemokratiskt maktövertagande. Slutsatsen är att demokratin, för att bevara sina grundvalar, kan behöva vidta särskilda självförsvarsåtgärder – inklusive tidsbegränsade inskränkningar av grundläggande rättigheter och användning av undantags-/nödbefogenheter riktade mot rörelser som utnyttjar fri- och rättigheter för att avskaffa demokratin (Loewenstein 1937:427, 431–432).

Senare forskning har både historiserat Loewensteins position och utvecklat begreppet. Müller beskriver militant demokrati som idén att demokratier, för att skydda sig, under vissa omständigheter kan komma att begränsa politiska rättigheter för aktörer som vill underminera eller avskaffa demokratin genom i huvudsak icke-våldsamma och formellt demokratiska medel (Müller 2016:249–250). Han framhåller att de “ortodoxa” instrumenten i traditionen typiskt har varit partiförbud och inskränkningar i yttrandefriheten (Müller 2016:250). Samtidigt visar han hur Weimartyskland ofta används som ett slags standardscenario för demokratisk självdestruktion, men också att sådana hänvisningar lätt förenklar händelseförloppet och att Weimarrepubliken dessutom tillämpade omfattande partiförbud (Müller 2016:251–252). I den normativa diskussionen återkommer därför en spänning där självförsvaret kan framstå som nödvändigt för att avskräcka antidemokratiska aktörer, men kritiker varnar för att åtgärderna i sig kan skada demokratins legitimitet samt öppna för partipolitiskt missbruk (Müller 2016:252–253, 260). Müller (2016:250) citerar i sin artikel den österrikiske rättsfilosofen Hans Kelsens normativa belysning av forskningsfältets paradox: ”Popular rule cannot maintain itself against its own people [...] whoever is for democracy, cannot let himself be caught in the fateful contradiction of reaching for dictatorship to save democracy. One has to remain faithful to one’s flag, even when the ship is sinking”.

Sammantaget ger forskningen om militant demokrati ett språk för att förstå demokratiskt självförsvar som både institutionell praktik och kommunikativ gränsdragning.

2.4 Medier och alternativmedier: ramar, motramar och publikstrider

Forskning inom medie- och kommunikationsvetenskap har länge studerat hur etablerade nyhetsmedier gestaltar terrorism och politisk extremism. Studier visar att uppmärksamheten ofta drivs av nyhetsvärden kopplade till hot, konflikt och negativa händelser, vilket tenderar att dra bevakningen mot hot- och riskorienterade tolkningar (Hellmueller, Hase & Lindner 2022:4, 6). I analyser av nyhetsrapportering om radikalhögerns protestaktiviteter framkommer dessutom att rapporteringen ofta använder delegitimerande ramar kopplade till hot mot offentlig säkerhet och demokratiska normer, samtidigt som inramningen varierar mellan tidningar (Paxton 2024:80–81, 92). I nordisk kontext har 22 juli-debatten i Norge analyserats som ett skede där gränser för legitimt tal och ansvar i offentligheten omförhandlas, med återkommande konfliktlinjer kring “oacceptabla uttryck” och vem som ges tolkningsföreträde (Eide et al. 2013:190–191, 194).

Parallellt har forskningen om invandringskritiska alternativmedier och digitala mediepraktiker vuxit snabbt. I en svensk kontext beskriver Holt (2016a:113–114) hur sådana aktörer framträder i ett tydligt oppositionsförhållande gentemot etablerade medier och ett upplevt politiskt-medialt etablissemang. Samtidigt visar han i en annan studie att invandringskritiska sajter ofta står i en relation till traditionella medier som präglas av både beroende och kritik, där de dessutom refererar och länkar till etablerade journalistiska medier (Holt 2016b:150, 165–166, 169–170). Askanus (2021b:17–18) visar vidare hur extremistiska aktörer kan arbeta genom en bred repertoar av onlineformat – exempelvis talk shows, memes och podcasts – för att bygga berättelser om gemenskap och gradvis normalisera ideologi via “mjukare” estetiska och narrativa grepp. Studier av den svenska valrörelsen 2018 pekar dessutom på att spridning på Facebook från högeralternativa nyhetssajter i hög grad kretsade kring redan konfliktladdade frågor, särskilt migration/integration eller lag och ordning, samt att högst engagerande länkar ofta rörde migration, brott och Sverigedemokraterna, vilket i artikeln också kopplas till kontroversiella ämnen/omstridda tolkningsramar och risk för polarisering (Sandberg & Ihlebæk 2019:421–422, 425, 432–433, 436–437).

Sammantaget visar forskningsfältet dels hur extremism ofta görs till ett säkerhets- och demokratiproblem i etablerade mediepraktiker, dels hur alternativmedier kan fungera som motnarrativa arenor som utmanar dessa ramar.

3 Verktyg för att se gränser

3.1 Hallin: tre zoner – och kampen om vad som räknas

Utgångspunkten i studien är att politisk konflikt i offentligheten inte bara handlar om *vad* som sägs, utan om *under vilka legitimitetsvillkor* det kan sägas och tas på allvar. Daniel C. Hallins (1986:116–117) *sfärmodell* används här för att synliggöra hur kontroverser ofta ordnas i olika zoner av acceptabilitet: en *konsensusfär* där vissa värden behandlas som självklara, en *sfär för legitim kontrovers* där motpositioner erkänns som politiska, samt en *avvikelsesfär* där aktörer och idéer kan beskrivas som illegitima eller oförenliga med rådande ordning.

I denna uppsats används modellen inte som en “objektiv” skala över extremism, utan som ett analytiskt verktyg för *gränsarbete*, alltså hur gränsen mellan det legitima och illegitima upprättas genom återkommande kommunikativa rutiner och auktoritetsanspråk i offentligheten. Med *sfärförflyttning* avses därför när en ståndpunkt, aktör eller tolkningsram förändrar legitimitetsstatus – exempelvis när något som tidigare behandlats som legitim kontrovers börjar beskrivas som avvikelse som bör *hanteras* snarare än debatteras. Analytiskt riktas fokus därmed mot hur extremismdiskurs producerar och förskjuter gränser för vad som kan framstå som legitim politisk konflikt (Hallin 1986:117).

3.2 Säkerhetisering: när oenighet blir hot

För att förstå hur sfärförflyttningar kan bli särskilt kraftfulla kompletteras Hallins modell med *säkerhetiseringsteorin* från den så kallade *Köpenhamnskolan*. Kärnsinsikten är att “säkerhet” inte bara är ett tillstånd utan också en språklig handling. Genom att benämna något som ett säkerhetsproblem etableras en logik av brådska, nödvändighet och skydd, vilket förändrar vilka åtgärder som framstår som rimliga (Wæver 1995:55–56; Buzan, Wæver & de Wilde 1998:23–25).

I den klassiska formuleringen innebär detta en omkodning från politisk meningsskiljaktighet till potentiellt existentiellt hot mot ett skyddsvärt *referensobjekt* (t.ex. “demokratin” eller “samhällsordningen”) (Wæver 1995:55–56; Buzan, Wæver & de Wilde 1998:23–25).

I denna studie förstås säkerhetisering i första hand som en *diskursiv förskjutning*, snarare än som ett krav på att exceptionella åtgärder faktiskt implementeras. Analytiskt räcker det att visa hur hot- och skyddsramar stabiliserar en viss tolkning av vad ett fenomen är och därmed påverkar dess legitimitetsposition (Buzan, Wæver & de Wilde 1998:25).

I relation till Hallin blir säkerhetisering därför en möjlig “motor” i sfärförflyttning. När en aktör eller idé binds till ett hot mot den demokratiska ordningen kan den flyttas från legitim kontrovers till avvikelse – från något man kan “tycka olika om” till något som bör “hanteras” (Hallin 1986:117–118; Wæver 1995:55–56).

3.3 Schmitt: när gränsen blir ett beslut

Carl Schmitt (2020 [1932]:20–21) skärper blicken för gränsdragningens politiska kärna. Hos Schmitt kan det politiska förstås genom *vän-fiende-distinktionen*, alltså konfliktens yttersta intensitet som uppstår när en motpart konstrueras som existentiellt oförenlig med ordningen snarare än som legitim motståndare (Schmitt 2020 [1932]:20–21). I uppsatsen används detta som ett analytiskt raster för att identifiera när texter rör sig från oenighet till kategoriseringar som implicerar exkludering eller systemhot.

Schmitt kopplar denna konfliktlogik till suveränitet och beslutsmyndighet. I *Concept of the Political* framhålls att krig/fiendskap förutsätter ett föregående politiskt avgörande om vem fienden är, och i *Political Theology* definieras suveränitet som förmågan att avgöra undantaget: “Sovereign is he who decides on the exception” (Schmitt 2005 [1922]:5; Schmitt 2020 [1932]:26–27). Poängen här är inte att hävda att ett faktiskt undantagstillstånd råder, utan att synliggöra hur auktoritet visar sig när någon kan definiera när det normala upphör och vilka ingrepp som då framstår som nödvändiga (Schmitt 2005 [1922]:13).

Begreppet undantag fungerar därmed som ett verktyg för att analysera hur hot- och skyddsformuleringar kan omkoda vissa ståndpunkter från legitim kontrovers till risk som bör hanteras. Schmitt kompletterar därmed Hallin och säkerhetisering genom att betona beslutsdimensionen där gränser kan framstå som administrativa eller expertmässigt självklara, men samtidigt innebär ett avgörande om vem och vad som får räknas som legitim politik (Schmitt 2005 [1922]:10–11, 13).

3.4 Mosca: värdepaketet som gör ordningen rimlig

Klassisk *elitteori* ger ett strukturellt språk för varför vissa legitimitetsgränser får genomslag och stabiliseras över tid. Hos Gaetano Mosca är utgångspunkten att även demokratiska samhällen i praktiken rymmer en *organiserad minoritet* som styr och en *oorganiserad majoritet* som styrs; avgörande blir organisationsförmåga, resurskontroll och tolkningsföreträde snarare än idealet om folkstyre (Mosca 1939 [1896]:50, 53). För att förklara hur denna ordning kan framstå som legitim introducerar Mosca begreppet *politisk*

formel, den legitimerande princip som ger den styrande gruppens makt en moralisk och juridisk inramning – “the legal and moral basis [...] on which the power of the political class rests” (Mosca 1939 [1896]:70). Samtidigt betonar Mosca att politiska formler inte behöver vara vetenskapligt sanna för att vara socialt verksamma (Mosca 1939 [1896]:71).

I uppsatsens ramverk används politisk formel för att koppla samman legitimitetszoner och hotramar. När ett samhälles värdepaket förändras – vilka värden som görs självklara markörer för demokratisk ordning – förändras också villkoren för vad som hamnar i konsensusfären, vad som tolereras som legitim kontrovers och vad som pressas mot avvikelse (jfr. Hallin 1986:117–118). Självförflyttning och hotkodning kan därmed förstås som yteffekter av ett djupare legitimeringslager, där vissa värden blir ordningsbärande och lättare kan mobiliseras i gränsdragningar.

3.5 Ellul: myten som gör ordningen självklar

Jacques Ellul tillför ett propagandateoretiskt och mediasociologiskt begreppsspråk för hur legitimerande värdepaket kan bli vardagligt självklara. Hos Ellul är *propaganda* inte bara en kortsiktig kampanj eller medveten lögn, utan också en *sociologisk process* som formar handlingsberedskap genom att stabilisera tolkningar, vanor och “självklarheter” i ett tekniskt massamhälle (Ellul 1965 [1962]:x, xii). En viktig poäng är att propaganda inte står i enkel motsats till information, utan verkar genom att bygga vidare på redan existerande uppfattningar och tolkningsramar samt gör vissa slutsatser mer intuitiva än andra (Ellul 1965 [1962]:112–113).

Centralt är Elluls idé om propaganda som *mytproduktion*. Med myt avses här en meningsram som ger en upplevelse av sammanhang och riktning och därmed ordnar vad som framstår som legitimt, naturligt och försvarsvärt (Ellul 1965 [1962]:11). Kopplingen till Mosca (1939 [1896]:70–71) kan formuleras som att *politisk formel* fångar legitimitet på ett explicit moralisk-juridiskt plan, medan i *myt* hos Ellul ligger tyngdpunkten mindre på den explicita rättfärdigandetexten och mer på hur legitimitetsramen *förkroppsligas* i myten, stereotyper och vardagliga tolkningsvanor genom upprepning och normalisering över tid (Ellul 1965:31–34; 116).

För uppsatsen är Elluls distinktion mellan *integrations-* och *agitationspropaganda* särskilt användbar. Integrationspropaganda reproducerar ett “vi” genom att bekräfta centrala värden och institutioner. Agitationspropaganda mobiliserar genom hotfigurer, fiendebilder och brådskande problemformuleringar. Analytiskt används Ellul därför inte för att fastslå *avsikter*,

utan som ett raster för att identifiera (1) integrativa drag i värdespråk och samlingssymboler och (2) agitativa drag i hot- och riskramning, samt hur dessa samverkar i legitimitetsgränsarbete (Ellul 1965 [1962]:71, 75).

3.6 Kontrapubliker: när utmanande narrativ gör anspråk på legitimitet

Motnarrativet kan förstås teoretiskt i denna uppsats som en alternativmedial praktik som verkar i en kontrapublik/motoffentlighet, alltså en offentlighet där etablerade medier och statsnära institutioner ofta tillskrivs roller som partiska “gatekeepers” och där berättelser om censur, åsiktskorridor och repression fungerar som centrala tolkningsramar (Holt 2016a:113–114, 122–123; Askanius 2021a:148, 152–153).

Analytiskt innebär detta att motnarrativ ofta inte bara bemöter sakuppgifter, utan också angriper etablissemangets auktoritet och omförhandlar vem som har rätt att definiera hot, demokrati och legitimitet. I uppsatsen används därför kontrapublikbegreppet för att synliggöra tre möjliga återkommande strategier: (1) delegitimering av expertis (metodkritik, politiseringsanklagelser), (2) omramning av konflikt (från “hot” till “åsiikt/opposition”), och (3) ompositionering av aktörer (från avvikelsetill legitim kontrovers).

I denna uppsats avses med offentlighet en medierad offentlighet, alltså den kommunikativa arena där samhällsfrågor synliggörs, tolkas och görs begripliga för en större publik genom journalistik och andra massmediala format. Gripsrud (2002:232) betonar att medier i offentligheten fungerar både som forum för argument, information och meningsutbyte och som aktörer med egna perspektiv, vilket påverkar hur frågor ramar in och vilka positioner som framstår som rimliga.

Samtidigt kan offentlighetens funktionssätt förändras när medielogiker präglas mer av kommersiella drivkrafter, dramaturgi och PR, så att debatt i högre grad blir uppvisning och konflikt snarare än gemensam prövning av argument (Gripsrud 2002:238–239).

I uppsatsens kontext innebär detta att betydelser av exempelvis “extremism”, “hot” och “demokratiskt självförsvar” förstås som något som förhandlas i och genom medierade praktiker – nyhetsrapportering, rapportlanseringar, plattformslogiker och cirkulation i digitala miljöer (Gripsrud 2002:232, 238–239; Askanius 2021a:149, 161).

4 Vägen genom materialet

4.1 Metodologisk ansats

Denna uppsats är en explorativ fallstudie som genom kvalitativ textanalys av dokument undersöker hur radikalnationalism konstrueras som extremism och hot i ett statsnära dokument och hur denna inramning omförhandlas i ett alternativmedialt motnarrativ. Fallstudien används eftersom den möjliggör en kontextnära och detaljerad analys av meningsskapande i ett avgränsat material, och Flyvbjerg (2001:66–67, 76–78) betonar att en fallstudie kan bidra med kunskap som går utöver just det enskilda fallet – inte genom statistisk generalisering, utan genom att synliggöra mekanismer och pröva antaganden genom “the power of example”.

Textanalysen är tolkande och genomförs med fokus på hur betydelser skapas i text. Bergström & Boréus (2012:47) understryker att textanalytiska verktyg inte får bli ett självändamål, utan måste kopplas till studiens problem och teoretiska perspektiv.

4.2 Empiriskt material och urval

Materialet består av två offentligt tillgängliga texter: CATS/FHS-rapporten *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern* (Ranstorp & Ahlin 2020) samt Karl-Olov Arnstbergs (2020) blogginlägg *Politiserad forskning*. Analysen av rapporten avgränsas till kapitel 1 och 12, inklusive förord, sammanfattning och presentation av författarna. Dessa avsnitt samlar de centrala inramningarna och de övergripande gränsdragningar som etablerar rapportens problemdefinition och legitimitetsposition, vilket gör dem mer överskådliga som analytiskt material än en genomgång av hela rapporten.

I rapportens kölvatten var Palaestra Media centrala i den alternativmediala motoffentligheten, inte minst eftersom de omnämns i rapporten – Jonas Nilsson studerade dessutom på FHS samtidigt med en av rapportens redaktörer Filip Ahlin, något som Nilsson ägnar en hel del tid åt i sitt svar på rapporten (Palaestra Media 2020a). Arnstbergs blogginlägg ingår i Palaestra Medias samlade vederläggning av rapporten. Texten fungerade dessutom som manus till ett av kanalens videoklipp där Arnstberg själv läser upp innehållet (Palaestra Media 2020b). Inlägget består inte enbart av Arnstbergs egen kritik, utan rymmer även återgivna och inramade inslag från andra alternativmediala röster, såsom Palaestra Medias grundare Jonas Nilsson och alternativjournalisten Ingrid Carlqvist (Arnstberg 2020). Detta gör materialet

analytiskt användbart för att fånga ett bredare spektrum av invändningar och legitimitetsanspråk inom ramen för ett begränsat urval.

Att blogginlägget är tillgängligt i textform innebär också att analysen kan genomföras utan tidskrävande transkribering, vilket frigör utrymme för närläsning och kodning. Urvalet är strategiskt: poängen är att maximera analytiskt utbyte ur ett litet material, i linje med Flyvbjergs (2001:77–79) resonemang om informationsorienterat fallurval och strategiska fall.

4.3 Analysförfarande

Analysen genomförs som en stegvis närläsning.

1. **Orienterande genomläsning** av båda texterna för att få överblick över centrala begrepp, huvudargument och återkommande teman.
2. **Teoridrivna närläsning** där uppsatsens teoribegrepp används som analytiska frågor (t.ex. hur hot formuleras, hur legitimitet byggs, och hur gränser mellan “acceptabelt” och “avvikande” etableras).
3. **Jämförande motläsning** mellan rapporten och motnarrativet: hur problemformulering och auktoritet byggs i rapporten, och hur dessa angrips eller omförhandlas i blogginlägget.

I linje med Bergström & Boréus (2012:39–40) sätts texterna in i ett större sammanhang och tolkningen tar hänsyn till textgenre och kontext. De framhåller också vikten av att vara medveten om att tolkning alltid sker med viss förförståelse och ofta rör sig mellan del och helhet (hermeneutisk cirkel).

4.4 Trovärdighet och begränsningar

Trovärdigheten bygger på spårbarhet. Tolkningar förankras i konkreta textbelägg (citater/referat) så att läsaren kan följa hur slutsatserna dragits. Analysen gör inga anspråk på mottagareffekter, utan fokuserar på dokumentens meningsskapande och argumentativa logik.

Begränsningen är att materialet är litet och avgränsat, vilket ger djup men inte bredd. Studien är därför inte statistiskt generaliserbar, men kan bidra med analytiska slutsatser genom att ett strategiskt valt fall kan synliggöra mekanismer och pröva vanliga antaganden om fältet (Flyvbjerg 2001:66–67, 76–79).

4.5 Forskningsetik

Materialet är offentligt tillgängligt, vilket minimerar integritetsrisker. Återgivning sker selektivt för att undvika onödig reproduktion av kontroversiellt innehåll, och tolkningar hålls analytiska utan spekulation om avsikter. Metoden redovisas öppet för transparens (Lunds universitet 2023:1–2).

5 Vem äger berättelsen?

5.1 Analytisk utgångspunkt

I politiska konflikter är det sällan orden i sig som är mest omstridda, utan rätten att definiera vad orden betyder. *Extremism* kan i sådana sammanhang fungera mindre som en neutral etikett och mer som en gränsmarkör där den skiljer det som framstår som legitimt, debattbart och normalt från det som framstår som avvikande, problematiskt eller potentiellt farligt. Den här analysen tar därför sin utgångspunkt i att texterna inte bara beskriver en verklighet, utan också bidrar till att göra vissa ordningar av rimlighet mer möjliga, där vissa aktörer placeras närmare demokratins centrum och andra närmare dess rand (Ranstorp & Ahlin 2020:58, 485). Denna utgångspunkt används som tolkningsram, men prövas fortlöpande mot textens egna avgränsningar och nyanser.

Rapporten som analyseras här är en statsnära experttext med ett uttalat anspråk att kartlägga och begreppsliggöra en radikalnationalistisk miljö och dess utvecklingslinjer. Den använder ett register som signalerar överblick och samhällsrelevans. Aktörer sorteras, kopplingar görs synliga och fenomenet ramas in som något som bör förstås i relation till demokrati, samhällsordning och risk (Ranstorp & Ahlin 2020:2, 479). Den centrala poängen i analysen är därför inte bara vad som tas upp, utan hur helheten görs begriplig, alltså genom vilka kategorier, associationskedjor och värdemåttstockar som aktörer och idéer avgränsas och ges innebörd.

5.2 Rapporten: vad gör den?

5.2.1 Demokrati som referensobjekt

Redan i förordet ramas studiens föremål in som en fråga om påverkan och hot snarare än enbart idédebatt. Syftet anges vara att göra en lägesbeskrivning av "hur påverkan och hot mot det demokratiska samhället från högerextremism/vit makt samt omgivande miljöer manifesteras i Sverige på lokal nivå" (Ranstorp & Ahlin 2020:2). Det etablerar ett tydligt *referensobjekt* i form av det demokratiska samhället (och särskilt den lokala demokratins funktionssätt), medan det utpekade problemet blir den miljö som förstås som bärare av påverkan, hot och radikaliserande dynamik. I termer av legitimitetsgränser innebär detta att fenomenet från start placeras närmare hanteringsfråga än normal politisk meningsskiljaktighet. Det som står på spel blir skyddsvärda institutioner och samhällelig

ordning, inte endast pluralism inom opinionsbildning (Buzan, Wæver & de Wilde 1998:35–36, 38).

I sammanfattningen förstärks denna inramning genom att hotbilden kopplas till både internationella attentat och en svensk kontext där Säkerhetspolisen varnat för ett ökat attentatshot från den våldsbejakande högerextrema miljön, samt för risken att ideologin “normaliseras”, vilket “kan leda till en radikaliseringsprocess hos enskilda individer” (Ranstorp & Ahlin 2020:2, 6, 9). Här gör rapporten något mer än att beskriva extrema aktörer. Den pekar ut en processlogik (normalisering → radikalisering → våld) som motiverar att gränsen för relevans dras tidigt, innan våldshandlingar (Ranstorp & Ahlin 2020:9, 446). Denna typ av risk- och processramning bidrar till att göra förebyggande kunskapsproduktion rimlig som en slags demokratisk självomsorg, snarare än som politisering.

Det preventiva draget blir särskilt synligt när rapporten argumenterar för “mer fokus” på utvecklingen i miljöerna för att ta fram “kunskap och motåtgärder” och för att undvika att miljöerna “kommer att växa och därigenom utgöra ett starkare hot mot enskilda individer, grupper och demokratin som sådan” (Ranstorp & Ahlin 2020:10, 485). Hotet definieras här inte bara som faktiska våldsdåd, utan som potentiell tillväxt och förstärkt påverkan, vilket ytterligare breddar hotbilden.

Användandet av modaliteter som "kan" och "riskerar" i rapportens formuleringar understryker att hotet presenteras som potentiellt, vilket är karakteristiskt för en säkerhetiseringsprocess. Enligt Buzan, Wæver och de Wilde (1998:4, 26) är säkerhetisering en process där en fråga framställs som ett existentiellt hot mot ett referensobjekt (i detta fall enskilda individer, grupper och *demokratin* som sådan), vilket kan komma att kräva extraordinära åtgärder och motiverar att normala politiska processer eventuellt åsidosätts. Att rapporten motiverar att gränsen för relevans dras tidigt, innan våldshandlingar reflekterar denna säkerhetiseringslogik, där en potentiell fara kräver omedelbar uppmärksamhet och en form av demokratisk självomsorg (Ranstorp & Ahlin 2020:9, 17, 58).

5.2.2 Aktörskarta och kategorisering

Rapporten bygger sin empiriska *scen* genom att konstruera ett sammankopplat fält. I sammanfattningen beskrivs ett “ideologiskt och organisatoriskt lapptäcke” mellan “traditionella nationalsocialistiska miljöer” och “nutida fenomen, som alternativhögern och utvecklingen på social media” (Ranstorp & Ahlin 2020:6). Med detta grepp blir rapportens miljö inte en avgränsad organisation eller en enskild ideologi, utan ett spektrum där olika

uttryck kan förstås som delar av samma övergripande formation (Ranstorp & Ahlin 2020:2, 6, 15, 57).

Denna spektrumlogik blir mer uttalad när rapporten slår fast att den radikalnationalistiska miljön “existerar på en ideologisk skala” och att organisationer och rörelser “inte kan separeras”, eftersom det finns “periodiska kontaktytor genom nyckelfigurer” och möten som “ofta sker [...] digitalt”. Här görs aktörskartan genom kopplingspunkter som nyckelfigurer, kanaler, gästspel och delade narrativ. Effekten är att gränser mellan grupperingar blir porösa i framställningen, inte nödvändigtvis för att de är identiska, utan för att de kan förstås som ömsesidigt närande. Det är också i denna kopplingslogik som “omgivande miljöer” får analytisk tyngd där periferin blir relevant eftersom den antas bidra till helheten (Ranstorp & Ahlin 2020:57, 60, 485, 479).

Samtidigt särskiljer rapporten fältet internt. Den betonar exempelvis att NMR inte bör överskattas, att organisationen är “förhållandevis liten”, och att den “på en övergripande nivå [...] inte [är] systemhotande”, även om våld och hot på lokal nivå “kan [...] utgöra ett allvarligt hot mot den lokala demokratin” (Ranstorp & Ahlin 2020:7). Alternativhögern beskrivs i sin tur som en “amorf nätverksbaserad konstellation” av ideologer, aktivister och influencers, där organisationstillhörighet är sekundär (Ranstorp & Ahlin 2020:7). Det här gör två saker samtidigt. *För det första* binder det ihop ett spektrum, men *för det andra* skapar det också en intern struktur där olika delar tillskrivs olika risk- och påverkanstyper som exempelvis lokal påverkan, digital normalisering, ensamagerande gärningar (Ranstorp & Ahlin 2020:7, 14, 60, 483, 485).

Rapporten höjer dessutom perspektivet genom att koppla aktörskartan till transnationella dynamiker. Den framhåller behovet av att “bredda synsättet” från enbart nationalsocialistiska organisationer till nätverk inom alternativhögern, och vidare till “risker med påverkan från främmande makt”, inklusive kampanjer som syftar till att “amplifiera radikalnationalistiska narrativ” för att “undergräva sammanhållning” inom och mellan europeiska stater, samt potentiellt “paramilitär träning”. Därmed expanderar aktörskartan bortom svenska grupper till ett sammanhang där påverkan, narrativ och säkerhetspolitiska dimensioner binds samman (Ranstorp & Ahlin 2020:9, 484).

5.2.3 Legitimitetsposition i Hallins sfärer

Ett centralt sätt som rapporten positionerar miljön på är genom kriterier som gör vissa idéer mindre debattbara i en liberal-demokratisk normalitet (Hallin 1986:116–117). I sammanfattningen återges FOI:s definition där radikalnationalism aktualiseras när en

nationalistisk ideologi “ogiltigförklarar principen om alla människors lika värde” eller “bryter det samhällskontrakt som sätter moraliska och juridiska gränser” för våld (Ranstorp & Ahlin 2020:6). Med denna begreppsram sker en typ av normativ sortering. Det som bryter mot likvärde- och våldsgränser ges status som kvalitativt annorlunda än en (enligt rapportförfattarna och FOI) *acceptabel* form eller nivå av nationalism (Ranstorp & Ahlin 2020:6). Utifrån ett Hallinperspektiv fungerar detta som en sorts tröskelmarkering mot avvikelse där vissa positioner framstår inte som ett alternativ i legitim kontrovers, utan som ett brott mot grundvillkor för samhällsgemenskapen (Hallin 1986:117).

Samtidigt visar rapporten att gränsdragningen inte är *allt eller inget*. Den understryker att det “inte är olagligt att torgföra radikala åsikter – och ska inte heller så vara”, och att en “legitim debatt” om demografisk utveckling måste kunna föras “i ett öppet samhälle” (Ranstorp & Ahlin 2020:58). Men direkt därefter kontrasteras detta mot den studerade miljöns “dikotoma tankegångar” som blandar konspirationsteorier och hatbudskap, där budskapen “riskerar ... att i förlängningen leda till våld” (Ranstorp & Ahlin 2020:58). Legitimitetsarbetet ligger alltså i kontrasten där rapporten öppnar principen om legitim kontrovers (yttrandefrihet, saklig debatt) men placerar den aktuella miljön *utanför* denna genom att betona konspiration, avhumanisering och våldsnärhet (Ranstorp & Ahlin 2020:9, 52, 58).

Även när rapporten diskuterar ensamagerande personer och nätmiljöer beskriver den fenomenet på ett sätt som gör det till ett problem, inte bara en åsikt. Den beskriver hur terrorhandlingar utförts av ensamagerande individer som delar teorier om “existentiellt hot” och hur en “digital hatkultur” kan “normalisera kränkning av minoritetsgrupper”, med manifest och kodade uttryck som cirkulerar i samma kulturella sfär (Ranstorp & Ahlin 2020:9, 52). Att våldshandlingar i sig inte accepteras av samhället i stort torde inte särskilt kontroversiellt att påstå, men talet om dessa rörelser som ”amorfa” med *möjlig* koppling till våldsamma individer eller grupperingar bidrar till en sfärförflyttning där miljön framstår som ett ekosystem som kan bära fram radikaliserings och våld, snarare än enbart en potentiellt fredlig, demokratisk tillbakagång till yttringar som ligger nära det gamla statliga etnonationalistiska värdepaketet (Ranstorp & Ahlin 2020:8, 17, 52, 485).

Enligt Hallins ramverk kan man alltså läsa rapporten som att den positionerar radikal nationalism främst inom avvikelssfären. Trots att den kort berör möjligheten till legitim debatt inom sfären för legitim kontrovers, betonas det efteråt hur rörelsens förnekande av jämlikhet, hatbudskap och potential för våld bryter mot samhällskontraktet och placerar den som oacceptabel, bortom mainstreamdiskussionen (Hallin 1986:116–118).

5.2.4 Motläsning: nyanseringsmarkörer

Rapporten innehåller flera formuleringar som skulle kunna förstås som att bromsa en total avvikelseplacering och därmed nyanserar bilden av ett "systemhot". Den betonar att NMR inte bör överdrivas och att organisationen som helhet inte är systemhotande, samtidigt som hot och våld på lokal nivå tas på allvar (Ranstorp & Ahlin 2020:7). Den gör också en principiell markering för grundlagsskyddad yttrandefrihet och legitim invandringsdebatt, och noterar att hatbudskap "inte alltid är olagliga" även om de kan vara demokratiskt problematiska och viktiga att studera (Ranstorp & Ahlin 2020:59). Sammantaget signalerar dessa nyanser att rapporten försöker skilja mellan (a) radikal åsiktsyttring som sådan, (b) gråzonsretorik, och (c) budskap och praktiker som antas kunna bidra till hot, radikaliserings eller våld.

5.2.5 Rapportens grundpositionering

På en övergripande nivå konstruerar rapporten den radikalnationalistiska miljön som ett sammanlänkat spektrum där organisationsgränser är porösa och där digitala kontaktytor, gemensamma narrativ och nyckelfigurer gör helheten analytiskt relevant (Ranstorp & Ahlin 2020:13). Referensobjektet blir alltså som tidigare nämnt demokrati och samhällelig sammanhållning, medan problemet rör radikala grupper påverkan, normalisering och risk för radikaliserings/våld (Ranstorp & Ahlin 2020:2, 6, 10). Samtidigt nyanseras hotinramningen genom principmarkeringar om yttrandefrihet och legitim debatt samt genom att rapporten uttryckligen avråder från att överdriva NMR:s systemhot, vilket gör positioneringen mer graderad än total, om än en viss lutning mot avvikelssfären (Hallin 1986:116–117; Ranstorp & Ahlin 2020:7).

5.3 Rapporten: hur gör den det?

5.3.1 Säkerhetsgrammatik och åtgärdslogik

Ett första sätt rapporten genomför sin positionering på är genom en *säkerhetsgrammatik* – alltså ett återkommande sätt att bygga en hotberättelse som gör (1) ett existentiellt hot begripligt, (2) antyder en tröskel/"point of no return" och (3) öppnar för en möjlig väg ut i form av åtgärder (Buzan, Wæver & de Wilde 1998:33). I säkerhetiseringsteorin förstås *säkerhet* som en rörelse som för en fråga bortom "de etablerade spelreglerna" och gör den till en särskild typ av politik (Buzan, Wæver & de Wilde 1998:23). Samtidigt betonas att frågor

kan röra sig på ett spektrum från icke-politiserade via politiserade till säkerhetiserande (Buzan, Wæver & de Wilde 1998:23–24), och att säkerhetslogiken inte avgörs av att ordet *säkerhet* används, utan av om argumentationen följer den särskilda logiken (Buzan, Wæver & de Wilde 1998:27).

Syftet anges vara att beskriva hur “påverkan och hot mot det demokratiska samhället” från högerextremism/vit makt och “omgivande miljöer” manifesteras, särskilt lokalt (Ranstorp & Ahlin 2020:14). Därmed etableras inte – som tidigare nämnt – bara “det demokratiska samhället” som referensobjekt, utan samtidigt framstår den studerade miljön som relevant i kraft av sin koppling till hot och påverkan. Det är en inramning som, utan att kräva att ett konkret hot nödvändigtvis redan realiserats, gör kunskapsproduktion och kartläggning till en rimlig demokratisk skyddspraktik. Frågan placeras nära samhällsskydd och riskbedömning snarare än enbart inom ramen för legitim meningsskiljaktighet (Ranstorp & Ahlin 2020:2, 10).

Denna rörelse förstärks när rapporten kopplar samman hotbilden med både attentatshot och en process där ideologi kan “normaliseras”, vilket i sin tur “kan leda till en radikaliseringsprocess hos enskilda individer” (Ranstorp & Ahlin 2020:6). Här blir hotet begripligt som en kedja där det tidiga skedet – normalisering och spridning – ges analytisk tyngd eftersom det kan föregå radikalisering och i förlängningen våld. Det innebär att gränsen för vad som ska studeras och hanteras dras tidigare än vid faktiska våldshandlingar; även gråzoner framstår som relevanta i den mån de kan bidra till en utveckling mot våldspotential. Samtidigt är det värt att än en gång notera att rapporten uttrycker sig med modalitet (“risk”, “kan”), vilket kan läsas som ett sätt att framställa detta som sannolikhetsbedömningar snarare än deterministiska påståenden (Ranstorp & Ahlin 2020:2, 9).

Säkerhetsgrammatiken kopplas därefter mer explicit till en åtgärdslogik. Rapporten argumenterar för att det krävs “mer fokus” på utvecklingen i miljöerna för att ta fram “kunskap och motåtgärder”, och varnar för att miljöerna annars kan växa och därigenom utgöra “ett starkare hot” mot individer, grupper och demokratin som sådan (Ranstorp & Ahlin 2020:10). Detta ligger nära säkerhetiseringsteorins poäng att hotet behöver “få resonans” för att skapa en plattform där mer långtgående åtgärder kan framstå som legitima (Buzan, Wæver & de Wilde 1998:25). Samtidigt bibehålls ett graderat språk (“starkare hot”), vilket lämnar utrymme för skillnader i hotnivå och därmed bromsar en total tolkning där allt entydigt görs till ett undantagsproblem. Slutligen, i strikt mening, avgörs lyckad säkerhetisering av publikens acceptans, men i denna uppsats analyseras rapportens säkerhetiserande drag i texten (Buzan, Wæver & de Wilde 1998:31).

5.3.2 Värdepaket som legitimeringsgrund

Ett centralt grepp i rapportens positionering är att den låter gränsdragningen vila på en legitimeringsgrund som kan förstås med Moscas begrepp politisk formel. Med detta avses ett normativt ramverk som gör en viss samhällsordning moraliskt rimlig och därmed också ger en måttstock för vilka politiska positioner som kan tolereras inom den. Moscas poäng är samtidigt att sådana formler är historiskt rörliga och att de förändras när den legitima ordningens självbeskrivning förändras. I analysen fungerar detta främst som en kontextuell påminnelse om att rapportens avgränsning vilar på ett samtida värdepaket, snarare än på en tidlös definition av demokrati, som beskrivet i uppsatsens kapitel 1 (Mosca 1939 [1896]:70–71).

Rapporten gör samtidigt arbetet att specificera var gränsen går mellan legitim nationalism och det som inom studien kodas som radikalnationalism. Den understryker att “nationalism i sig självt inte är extremt eller radikalt”, men att “radikal” används för att skilja parlamentarisk nationalism från en nationalism som förespråkar utomparlamentariska metoder eller påverkansoperationer och som demoniserar utvalda grupper i syfte att nå målet om “en etnisk och kulturell homogen stat” (Ranstorp & Ahlin 2020:6, 18–22).

Enligt Mosca (1939 [1896]:70–71) skulle detta kunna läsas som att rapportens politiska formel inte bara består av abstrakta värden, utan också av en praktisk gränsregel för vad som kan rymmas inom den demokratiska normaliteten. Nationalism tolereras i den mån den hålls inom vissa spelregler, medan den blir avvikande när den kopplas till ett homogenitetsmål (som i det *gamla* statliga värdepaketet/formeln) och metoder som förstås som utanför den legitima politiska ordningen. Samma logik förstärks när tröskeln formuleras via “alla människors lika värde” och “samhällskontraktets” moraliska och juridiska våldsgränser (Ranstorp & Ahlin 2020:6, 18–22). Det gör att avgränsningen kan framstå som förankrad i demokratins grundvillkor snarare än i enbart politisk smak eller etiketter.

Denna legitimeringsgrund fungerar samtidigt som en princip för intern särskiljning. När rapporten understryker att det inte är olagligt att uttrycka radikala åsikter och att en legitim debatt om exempelvis demografisk utveckling måste kunna föras i ett öppet samhälle, försvaras ett annat element i samma formel, nämligen idén om ett demokratiskt system som tål oenighet (Ranstorp & Ahlin 2020:58). Men som tidigare nämnt blir det i anslutning till denna markering en kontrast med den legitima debatten mot “dikotoma tankegångar”, konspirationsteorier och hatbudskap som “riskerar ... att i förlängningen leda till våld” (Ranstorp & Ahlin 2020:58).

Enligt (Mosca 1939 [1896]:70–71) skulle detta kunna förstås som att den politiska formeln både inkluderar (men genom att definiera debattens legitimitet) och exkluderar (genom att definiera vilka uttryck som bryter mot ordningens moraliska-juridiska grund). I den meningen ligger avgränsningen nära den avvägning som forskning om militant demokrati ofta lyfter, alltså att upprätthålla tolerans för kontrovers samtidigt som vissa positioner görs oförenliga med ordningens grundvillkor (Müller 2016:258–259).

5.3.3 Myt/normalisering och självklarhetens stil

Om man med Mosca kan synliggöra legitimeringsgrunden på ett explicit moralisk-juridiskt plan, gör Ellul (1965 [1962]:75–76) det möjligt att analysera hur samma legitimitetsordning får vardaglig kraft genom normalisering. Med myt avses här inte en *osanning*, utan en meningsram som ger sammanhang och riktning och därmed ordnar vad som framstår som naturligt, försvarsvärt och rimligt (Ellul 1965 [1962]:11–12). I rapporten etableras ett sådant normalitetsregister genom återkommande markörer för ett demokratiskt “vi” i form av “det demokratiska samhället” som formuleras som skyddsvärt, och den legitima debatten i ett “öppet samhälle” framställs som ett grundvillkor som i princip inte bör inskränkas (Ranstorp & Ahlin 2020:58). Det integrativa draget ligger i att texten påminner om en demokratisk självbild – ett samhälle som tål oenighet och där kontrovers kan hanteras inom ramen för normala spelregler.

Men samma passager visar också hur normaliteten får en tydligare kontur genom kontrast. Direkt efter att den legitima debatten bekräftats skärps framställningen genom att vissa uttryck kategoriseras som “dikotoma tankegångar”, konspirationsteorier och hatbudskap som “riskerar [...] att i förlängningen leda till våld” (Ranstorp & Ahlin 2020:58). Här blir Elluls distinktion mellan integration och agitation analytiskt fruktbar (Ellul 1965 [1962]:71–77). Det integrativa “vi”-språket (öppet samhälle, legitim debatt) fungerar inte enbart som en neutral principmarkering, utan också som ett slags normativ ”fond” som gör det lättare att känna igen det avvikande. Agitationsdraget ligger i att avvikelsen laddas med risk och våldspotential, vilket gör att gränsen inte bara handlar om smak eller meningsskillnad, utan om skyddsvärda grundvillkor.

Denna kombination återkommer i rapportens sätt att formulera riskkedjor. När ideologi sägs kunna “normaliseras” och därigenom “kan leda till en radikaliseringsprocess hos enskilda individer” skapas en utvecklingslogik där det tidiga skedet – spridning och vardaglig acceptans – redan får status av samhällsproblem (Ranstorp & Ahlin 2020:6). När rapporten dessutom argumenterar för “mer fokus” för att ta fram “kunskap och motåtgärder” och för att

undvika att miljöerna växer och därmed utgör “ett starkare hot” mot individer, grupper och demokratin som sådan (Ranstorp & Ahlin 2020:10), blir normalitetsfrågan operativ, alltså i det som i princip kan diskuteras i ett öppet samhälle blir samtidigt något som bör följas, kartläggas och motverkas när det bedöms bära risk. Udden ligger här inte i ett explicit förbudsspråk, utan i hur texten gör det rimligt att dra gränsen tidigare än vid våldshandlingar – genom att göra normalisering till ett risktecken.

I Elluls (1965 [1962]:71–77) raster kan detta förstås som ett legitimitetsgränsarbete där integration och agitation samverkar. Integrationsdraget stabiliserar en demokratisk självbild och bekräftar spelreglerna för legitim kontrovers. Agitationsdraget skärper sedan gränsen genom att låta vissa former av uttryck framträda som mer än åsikter, eller rent av som riskbärande och potentiellt våldsgenererande. Den sammantagna effekten blir att den demokratiska normaliteten inte bara beskrivs, utan också administreras. Den definierar vad som får räknas som legitim kontrovers och vad som bör hanteras som avvikelse eller risk, även när formuleringarna hålls modala och graderade.

5.3.4 Gränsögonblick och undantagsregister

Där Ellul synliggör hur normalitet stabiliseras och laddas genom integration och agitation, gör Schmitt det möjligt att fokusera på gränsögonblicken, alltså de punkter där en konflikt inte längre framställs som förhandlingsbar meningsskiljaktighet, utan som en fråga om ordningens grundvillkor. I rapporten markeras sådana gränser redan i definitionerna som används för att avskilja legitim nationalism från radikalnationalism. När tröskeln formuleras som att en nationalistisk ideologi “ogiltigförklarar principen om alla människors lika värde” eller “bryter det samhällskontrakt som sätter moraliska och juridiska gränser” för våld, rör sig texten från en diskussion om gradskillnader till en mer principiell markering av oförenlighet (Ranstorp & Ahlin 2020:6, 18–22). I Schmitts (2020 [1932]:20–23) termer kan detta förstås som att det politiska här definieras genom en gräns för gemenskapen. Den som placerar sig utanför samhällskontraktets våldsregler eller utanför grundvillkor som likvärde, framstår inte bara som en hård men legitim motposition, utan som något som hotar ordningens möjlighet att bestå som ordning.

Detta gränsarbete sker inte bara genom abstrakta principer utan också genom hur hotfiguren ges en framtidsdimension. När rapporten beskriver hur ideologi kan “normaliseras” och därigenom “kan leda till en radikaliseringsprocess hos enskilda individer” skapas en logik där gränsen inte behöver passeras öppet för att bli relevant; den kan närmas gradvis genom spridning, acceptans och mobilisering (Ranstorp & Ahlin 2020:6). Att vissa uttryck “riskerar

[...] att i förlängningen leda till våld” fungerar på liknande sätt (Ranstorp & Ahlin 2020:58). Det gör att konflikten kan förstås som latent existentiell även innan den tar form som faktisk handling. I Schmitts raster ligger udden i just detta, att när våldspotentialen skrivs in i problembeskrivningen förändras konfliktens karaktär. Det blir mindre fråga om pluralismens gränser i abstrakt mening och mer fråga om vilka aktörer och föreställningar som anses kompatibla med ordningens fortlevnad (Schmitt 2020 [1932]:20–23, 26–27).

Samtidigt sker gränsdragningen i rapporten på ett sätt som undviker ett explicit undantagsspråk i juridisk mening. Den betonar exempelvis att det inte är olagligt att uttrycka radikala åsikter och att en legitim debatt måste kunna föras i ett öppet samhälle (Ranstorp & Ahlin 2020:58). Men just denna öppning följs av en kontrast där konspirationsteorier och hatbudskap kopplas till risk för våld (Ranstorp & Ahlin 2020:58). Effekten blir att gränsen hårdnar utan att presenteras som ett formellt förbud. Det är inte en *suverän* som proklamerar *undantag*, utan en experttext som genom sin säkerhetsgrammatik gör vissa positioner mindre förhandlingsbara och mer hanteringskrävande. I Schmitts termer är detta ett mjukare sätt att aktualisera beslutsdimensionen – inte genom att upphäva normal ordning, utan genom att argumentativt omdefiniera vad som hör till normal ordning och vad som står i konflikt med den (Schmitt 2005 [1922]:1, 13).

Denna logik hänger också samman med rapportens kontinuerliga tal om spektrum och porösa gränser, där kontakter och överlapp gör att det som i ett snävare perspektiv kunde framstå som “åsiktsmiljöer” istället ges karaktären av ett sammanhängande ekosystem (Ranstorp & Ahlin 2020:18–22). När gränserna mellan idealtyper beskrivs som otydliga och narrativ kan cirkulera mellan inriktningar, blir gränsögonblicket mindre knutet till en enskild organisation och mer knutet till den punkt där en idé- och praktikrepertoar uppfattas bryta mot ordningens grundvillkor (Schmitt 2020 [1932]:20–23). Det är också här som rapportens betoning av motåtgärder och förebyggande fokus får sin politiska innebörd, där om problemet kan beskrivas som ett potentiellt hot mot demokratin, blir det mer rimligt att flytta frågan från debatt till hantering (Schmitt 2005 [1922]:13; Ranstorp & Ahlin 2020:10).

Värt att nämna är att rapporten inte konsekvent driver ett rent *vän-fiende-språk*; den graderar hotet och markerar utrymme för legitim debatt. Men samtidigt visar gränsögonblicken hur vissa trösklar görs principiella när likvärde, samhällskontrakt och våldsgränser aktiveras som kriterier, och när uttryck kopplas till risk för våld, blir konflikten mindre symmetrisk och mer ordningsorienterad. Det är i denna förskjutning – från oenighet till oförenlighet på vissa punkter – som Schmitt fungerar som ett raster för hur rapporten kan

hårdna i sin gränsdragning utan att behöva formulera ett explicit undantag (Schmitt 2020 [1932]:20–23; Schmitt 2005 [1922]:1, 13).

5.3.5 Motläsning: vad motverkar total avvikelseplacering?

Samtidigt som rapporten genom säkerhetsgrammatik, värdepaket och normaliserande stil tenderar att förskjuta den studerade miljön mot avvikelse och hanteringslogik, innehåller den återkommande formuleringar som bromsar en total placering. Den mest tydliga nyanseringen är den principiella markeringen om att det “inte är olagligt att torgföra radikala åsikter – och ska inte heller så vara”, samt att en “legitim debatt” om exempelvis demografisk utveckling måste kunna föras i ett öppet samhälle (Ranstorp & Ahlin 2020:58–59). I strikt textnära mening etablerar detta en norm om tolerans. Rapporten gör anspråk på att skilja mellan radikalitet som sådan och det som definieras som demokratiskt problematiskt eller riskbärande.

Även i sin aktörsbeskrivning signalerar rapporten graderingar som försvårar en läsning där allt i spektrumet görs till samma typ av hot. Den betonar exempelvis att NMR är “förhållandevis liten” och att organisationen på en övergripande nivå inte bör förstås som systemhotande, även om våld och hot lokalt kan vara allvarligt (Ranstorp & Ahlin 2020:7). På liknande sätt understryks i typologiska resonemang att modellerna består av idealtyper och att gränserna mellan kategorier i praktiken inte är vattentäta, samt att aktörer kan variera i grad och uttryck (Ranstorp & Ahlin 2020:18–22). Dessa passager kan läsas som ett försök att hålla analysen analytiskt differentierad och undvika att göra alla aktörer till identiska bärare av samma hot.

Men motläsningen visar också att nyanseringarna ofta fungerar tillsammans med en efterföljande skärpning. Direkt efter öppningen om legitim debatt kontrasteras exempelvis denna mot “dikotoma tankegångar”, konspirationsteorier och hatbudskap som “riskerar [...] att i förlängningen leda till våld” (Ranstorp & Ahlin 2020:58). På samma sätt samexisterar graderingen av aktörers hotnivå med ett ramverk där kopplingspunkter, överlapp och gemensamma narrativ gör perifera miljöer analytiskt relevanta. I praktiken innebär detta att rapporten kan framstå som både återhållsam och skarp på samma gång där den undviker att formulera ett rent förbudsspråk, men den gör samtidigt riskkedjan och våldspotentialen till den punkt som sätter gränsen för vad som anses rymmas inom normal politisk kontrovers.

Det är här det blir viktigt att skilja mellan vad rapporten säger på ett principiellt plan och vad dess argumentationslogik tenderar att göra i helheten. Principmarkeringarna om yttrandefrihet och legitim debatt kan tolkas som en inbyggd spärr mot överreaktion, men i

samma textstruktur fungerar de också som en fond mot vilken gränsdragningen kan göras mer legitim där genom att först bekräfta öppenhet rapporten därefter kan framställa sin avvikelsemarkering som måttfull, rationell och förenlig med ett öppet samhälle. Udden i detta ligger inte i att rapporten uttryckligen vill inskränka debatt, utan i att den genom kombinationen av toleransformler och riskmarkörer administrerar var gränsen för *legitim* kontrovers ska dras, och att den gränsen dras tidigare än vid faktiska våldshandlingar – via normalisering, radikalisering och förebyggandelogik.

5.3.6 Rapportens mekaniker

Sammantaget genomför rapporten sin gränsdragning genom en kombination av (1) en framtidsorienterad hot- och risklogik som gör prevention och “motåtgärder” rimliga, (2) ett värdepaket som definierar tröskelvillkor för acceptabel nationalism genom principer som likvärde och samhällskontraktets våldsgränser, samt (3) en normaliserande stil där ett demokratiskt *vi* stabiliseras samtidigt som vissa uttryck laddas med våldspotential (Ranstorp & Ahlin 2020:6–10, 18–22, 58–59). Mekaniken är samtidigt graderad snarare än absolut eftersom rapporten markerar utrymme för legitim debatt och betonar skillnader i hotnivå mellan aktörer, men dessa nyanser samexisterar med en argumentationslogik där normalisering och överlapp gör att gränsen mot avvikelse och hantering kan dras tidigt och med relativt hög legitimitet.

5.4 Motnarrativet: vad gör det som svar?

5.4.1 Angrepp på auktoritet och kunskapsanspråk

Ett bärande drag i Arnstbergs (2020) motnarrativ är att konflikten om rapporten först och främst formuleras som en fråga om kunskapsmakt, alltså vem som kan definiera vad som räknas som legitim beskrivning och vad som ska avfärdas som politiskt färgad konstruktion. Textens öppning etablerar detta genom en bred inramning av svensk forskning som strukturellt bunden till staten – “Svensk forskning går finansiellt i statens ledband” – där finansieringssystem, institutionell tillhörighet och administrativa godkännanden beskrivs som mekanismer som begränsar utrymmet för kontroversiell forskning. I denna inledning byggs redan en metaberättelse där problemet ligger mindre i enskilda sakpåståenden och mer i att forskningsfältet antas premiera vissa teman och perspektiv framför andra.

Denna strukturkritik skärps när Arnstberg (2020) kopplar den till en generell “politisering” efter millennieskiftet, exemplifierat med kravet på att i “närmast absurd utsträckning” påvisa genusrelevans. Poängen här är inte i första hand att belägga en konkret felaktighet i rapporten, utan att undergräva förutsättningen att statsnära forskning kan uppträda som neutral expertis. Därmed blir rapporten läsbar, i hans framställning, som en del av ett politiskt-ekonomiskt system snarare än som en autonom vetenskaplig produkt.

Utifrån denna tolkningsram introduceras FHS/CATS-rapporten med ett explicit misstänkliggörande av dess publiceringsform. Arnstberg (2020) framhåller att rapporten är “odaterad” och hävdar att detta “knappast är en slump”, utan antyder strategisk tajmning och “väntat på en politiskt lämplig tidpunkt”. Det är ett retoriskt grepp som flyttar tolkningen från rapportens innehåll till dess påstått avsiktliga kontext där även utan att kunna visa intern styrning görs plausibelt att rapporten primärt är riktad till “svenska politiker” snarare än forskarsamhället.

För att ge denna delegitimering en “saklig” form presenterar Arnstberg (2020) sedan tre kriterier för vad han menar krävs för att texten ska förtjäna etiketten forskning – en “skarp skiljelinje” mellan våldsamma omstörtare och demokratiska aktörer; källredovisning utan beroende av sekundärkällor; samt en “vilja till sanning”. Särskilt den första punkten laddas normativt där om distinktionen inte upprätthålls blir resultatet, enligt honom, “ett förbud mot politiska alternativ” och “ett totalitärt förhållningssätt”. På så vis binds metodkritik ihop med en demokratikritisk varningsfigur där expertklassificering riskerar, i denna berättelse, att fungera som spärr mot legitim opposition.

När Arnstberg (2020) därefter går in i exempel ur rapportens kapitel om alternativhögern konkretiseras auktoritetskritiken i anklagelser om associationslogik och partisk källbas. Han kallar exempelvis rapportens kopplingar kring partiet Alternativ för Sverige för “Brunsmetningen via guilt by association” och markerar särskilt att en passage hänvisar till Stiftelsen Expo, beskrivet som “en uttalat vänsteraktivistisk organisation – inte precis vad man förväntar sig i en vetenskaplig rapport”. Här fungerar Expo inte bara som en källa i texten utan som symbol för ett bredare påstående, det vill säga att rapporten lånar legitimitet från politiska motståndarsidor och därmed tappar anspråket på neutralitet.

Slutligen drivs argumentet om bristande “vilja till sanning” genom en allvarlig anklagelse om citathantering. Arnstberg (2020) skriver att grundaren av alternativmedian Palaestra Media Jonas Nilsson påtalat “citatsförfalskning” genom att man “sammanfoga klipp ur två olika citat och låtsas att de var ett”. Han stärker detta genom att återge en längre transkribering av ett samtal med en av rapportens redaktörer Filip Ahlin, där redaktören

återkommer till att man gått på “det som står i etablerad media” och att “Vi använder de källor vi tycker”. I motnarrativets logik blir detta ett sätt att visa att rapporten inte bara kan kritiserars politiskt, utan att den också kan angripas på ett plan som liknar vetenskaplig integritet med källor, faktakontroll och citatpraxis.

Sammantaget kan motnarrativet därför förstås som en sammanhängande strategi för att flytta fokus från rapportens klassificeringar till rapportens auktoritet. Motnarrativet etablerar en strukturförklaring (statsbunden forskning), placerar rapporten i ett politiskt lämplighetsregister (odaterad/tajmad), formulerar kriterier för vad “forskning” ska vara, och använder sedan exempel (associationskedjor, Expo, citatkritik) för att göra det rimligt att rapporten inte uppfyller dessa krav.

5.4.2 Omramning: från hot till opposition

I Arnstbergs (2020) text förskjuts konfliktens tyngdpunkt från frågan om hot till frågan om legitim opposition och gränsdragningens konsekvenser. Redan i inramningen kopplas statligt finansierad forskning till politiska behov och till en samtid där flera partier vill “förbjuda” organisationer som anses kunna leda till rasism, terror eller “våldsbejakande” verksamhet. Rapporten blir i detta sammanhang begriplig som ett möjligt kunskapsunderlag i en sådan åtgärdslogik, snarare än som en autonom kartläggning.

Denna omramning blir skarpare när Arnstberg (2020) uttryckligen gör distinktionen mellan våld och demokratiska spelregler till ett slags demokratikriterium. Han kräver en “skarp skiljelinje” mellan organisationer som vill omvandla samhället med våld och dem som bejakar “demokratins spelregler”, och han skriver att om distinktionen inte upprätthålls innebär det “ett förbud mot politiska alternativ”, vilket han kallar “ett totalitärt förhållningssätt”. I den meningen försöker motnarrativet omdefiniera vad som står på spel, där det centrala hotet inte främst blir radikalnationalismens påverkan, utan att expertklassificeringar riskerar att fungera som spärr mot legitim demokratisk opposition.

Ett tydligt retoriskt grepp i samma riktning är misstänkliggörandet av rapportens publiceringspraktik. Att rapporten är “odaterad” och enligt Arnstberg (2020) släppts vid en “politiskt lämplig tidpunkt” används för att antyda strategisk tajmning och ett politiskt mottagarperspektiv; han menar att rapporten i första hand vänder sig till “svenska politiker” snarare än forskarvärlden. Det är ett sätt att flytta läsningen från innehållets saklighet till funktion där rapporten förstås som del i ett politiskt samtal om åtgärder, inte bara som beskrivning.

5.4.3 Ompositionering: från avvikelse till legitim kontrovers

Motnarrativets ompositionering blir särskilt tydlig när Arnstberg (2020) går in i rapportens framställning av partiet Alternativ för Sverige. Han skriver att det är oklart om partiet i rapportens logik räknas som “våldsamma” eller “demokratiska”, men att “guilt by association” är “glasklar”, och han understryker att ett parti som ställer upp i allmänna val därmed visar en “demokratisk ambition”. Poängen är att det som rapporten placerar nära ett radikalnationalistiskt spektrum här görs om till ett exempel på legitim parlamentarisk kontrovers, det vill säga att partiet må vara radikalt i sak, men det verkar inom den demokratiska ordningen och proceduren.

Denna sfärförflyttning drivs vidare genom att Arnstberg (2020) lyfter fram vad han menar är partiets centrala sakfråga – “repatriering” – och argumenterar att detta inte i sig behöver vara extremt, bland annat genom att hänvisa till Danmark och genom att beskriva snarare svensk invandringspolitik som “extrem” i statistisk mening. Här blir strategin tydlig där istället för att acceptera rapportens överordnade kategorisering försöker motnarrativet göra en av de utpekade positionerna begriplig som sakpolitisk, och därmed debattbar.

Samtidigt används metodkritik som ompositioneringsverktyg. När Arnstberg (2020) kommenterar rapportens exempel och fotnoter (exempelvis hänvisningar till en DN-text bakom betalvägg och frågan om var ett givet exempel “i Sverige” ska ha ägt rum) antyds en diskrepans mellan rapportens anspråk och dess beläggföring. På så vis kan den utpekade miljön framställas som mindre självklart riskbärande. För om underlaget är svagt eller ospecifikt blir kategoriseringen mindre övertygande och därmed lättare att flytta tillbaka mot legitim kontrovers (Hallin 1986:116–117).

5.4.4 Kontrapublikens tolkningsram

Motnarrativet kan förstås som ett försök att etablera en kontrapublikposition i relation till en dominerande offentlighet där expertinstitutioner, etablerade medier och politik antas samverka i produktionen av legitimitetsgränser. Arnstberg (2020) bygger denna ram redan i inledningen genom en strukturell kritik av kunskapsproduktionens villkor, där svensk forskning beskrivs som ekonomiskt och organisatoriskt beroende av staten. Rapporten läses därmed inte bara som en text, utan som ett resultat av en ordning som anses premiera vissa perspektiv och göra andra svårare att formulera. I ett medieperspektiv ligger detta nära hur alternativmediala kontrapubliker ofta beskrivs: misstro mot institutionell auktoritet fungerar som utgångspunkt, och motberättelser cirkulerar i opposition mot en etablerad tolkningsregim (Holt 2016a:113–114, 122–123; Askanius 2021a:148, 152–153).

Den kontrapublika ramen blir mer konkret när Arnstberg (2020) kopplar rapporten till en samtida åtgärdsdiskussion om förbud mot “våldsbejakande organisationer”. I den logiken förstås rapporten som ett möjligt kunskapsunderlag för gränsdragande beslut, snarare än som en intern vetenskaplig kartläggning. Kritik mot rapportens publiceringstidpunkt och inramning fungerar här som en kritik av *gatekeeping* där dominerande aktörer antas inte bara påverka vad som räknas som legitim kunskap, utan också när och på vilket sätt den får offentlig spridning (Holt 2016a:122–123).

Samtidigt försöker motnarrativet etablera en alternativ trovärdighetsordning. Arnstberg (2020) formulerar egna kriterier för vad som bör räknas som forskning, en skarp skiljelinje mellan våld och demokratiska spelregler, full källredovisning utan sekundärkällor samt en uttalad vilja till sanning. När han angriper rapportens exempel och belägg (exempelvis hänvisningar bakom betalvägg eller till källor som Expo) handlar det därför inte bara om enskilda sakinvändningar, utan om vilken sorts källmaterial som anses legitimt som grund för klassificeringar och hotbeskrivningar.

Den transkriberade telefonintervjun mellan Jonas Nilsson och rapportredaktören Filip Ahlin används på liknande sätt för att etablera en offentlighetskritik. Om experttexten bygger på etablerade mediekällor, och dessa samtidigt förstås som partiska grindvakter, framstår rapportens kunskapsanspråk som självrefererande. I kontrapublikens tolkningsram blir detta en legitimeringskedja där mainstream producerar tolkningar, experttexten återför dem som neutrala belägg och resultatet blir en stabilisering av samma gränser som ifrågasätts (Arnstberg 2020; Holt 2016a:122–123). I kommentardelen från Ingrid Carlqvist förstärks kontrapublikidentiteten ytterligare genom ett tydligt vi/de-schema och genom att publiken görs till legitimitetsgrund, i kontrast mot en beskrivning av etablerade medier som maktens förlängning (Arnstberg 2020; Askanius 2021a:148, 152–153).

Sammantaget etablerar texten en kontrapublik tolkningsram där rapporten inte bemöts som neutral kunskap, utan som del av en dominerande offentlighet med grindvakter och källhierarkier. Motnarrativets legitimitetsanspråk byggs i stället genom publiklojalitet och genom en källkritisk moral som framställs som mer sanningssökande än den etablerade ordningens (Holt 2016a:113–114, 122–123; Askanius 2021a:148, 152–153).

5.4.5 Motläsning: var blir motnarrativet sårbart eller internt spänt?

Motnarrativet är som starkast när kritiken knyts till tydliga textbelägg, men blir mer sårbart när den bygger på motivtolkningar (exempelvis antaganden om publiceringstidpunkt) eller när

extremism avgränsas snävt till våldsfrågan. Då riskerar delegitimeringen delvis att vila på normativa gränsregler snarare än på rapportens formuleringar i sig (Arnstberg 2020).

5.4.6 Motnarrativets sfärstrategi i Hallins termer

Sett genom Hallins (1986:116–118) sfärmodell kan motnarrativets svar förstås som ett försök att driva en sfärförflyttning, alltså att flytta både sig själv och de utpekade från en position nära avvikelse tillbaka mot legitim kontrovers. Detta görs först genom att angripa den auktoritet som placerar dem i avvikelssfären. Arnstberg (2020) beskriver “svensk forskning” som strukturellt bunden till staten (“finansiellt i statens ledband”) och kopplar forskningssystemet till politiska åtgärder och legitimering av förbudspolitik. På så vis omdefinieras rapporten från neutral expertis till ett inslag i en dominerande offentlighets gränsarbete, inte bara en beskrivning av en miljö, utan en del av den ordning som gör vissa positioner mindre debattbara (Hallin 1986:117). Därefter etableras en alternativ gränsregel för vad som bör hamna i avvikelssfären (Hallin 1986:117). Arnstberg (2020) kräver en “skarp skiljelinje” mellan organisationer som vill omvandla samhället med våld och de som “bejakar demokratins spelregler”, och slår fast att “demokratiska rörelser är inte extrema”.

I Hallin-termer kan detta läsas som ett försök att flytta klassificeringen från en bred avvikelsemarkering (där även ideologiska och associationsmässiga kopplingar ges tyngd) till en smalare avvikelsemarkering centrerad kring våld (Hallin 1986:117–118). När Arnstberg (2020) dessutom hävdar att frånvaron av denna distinktion leder till “ett förbud mot politiska alternativ” och ett “totalitärt förhållningssätt”, skapas ett tryck i riktning mot att själva avvikelseplaceringen blir moraliskt misstänkt (Hallin 1986:193). Det är en retorisk omkastning av bördan. Den som kategoriserar riskerar i denna logik att framstå som den som hotar den legitima kontroversens förutsättningar.

Den konkreta sfärkampen syns tydligt i behandlingen av Alternativ för Sverige. Arnstberg (2020) beskriver rapportens kopplingslogik som “Brunsmetningen via guilt by association” och frågar implicit varför partiet hamnar i ett oklart gränsland mellan “de våldsamma” och “de demokratiska” (Hallin 1986:117). Samtidigt framhäver han att en “starkare markering av den demokratiska ambitionen” knappast finns än att ett parti “ställer upp i allmänna val”, och han menar att det som gör partiet attraktivt – “repatriering” – är en sakfråga som bör förstås som politiskt debattbar (Hallin 1986:117–118). Med Hallin (1986:117–118, 193) som raster framstår detta som ett explicit försök att ompositionera från en placering där en aktör blir “farlig genom närhet” till en placering där aktören blir “kontroversiell men legitim” genom demokratisk procedur och sakpolitik.

Slutligen förstärks denna sfärstrategi genom att motnarrativet bygger en alternativ trovärdighetsordning (Hallin 1986:118, 198). Rapportens källkedjor (inklusive hänvisningar till exempel som läsaren inte nödvändigtvis enkelt kan kontrollera, eller till källor som i texten kodas som politiskt partiska) används för att undergräva den auktoritet som gör avvikelseplaceringen möjlig (Hallin 1986:198). Den långa transkriberingen med redaktören fungerar här som en “publicering” av gränsprocessen när redaktören enligt transkriberingen betonar att man “gått på det som står i etablerad media” och att “vi använder de källor vi tycker”, ges motnarrativet ett underlag för att beskriva avvikelseplaceringen som resultat av en självbekräftande offentlighet snarare än av provbar kunskap (Hallin 1986:118, 198; Arnstberg 2020).

Sammantaget kan i Hallins (1986:117–118, 193, 198) termer det formuleras som att motnarrativet försöker flytta gränsen mellan legitim kontrovers och avvikelse genom tre sammanhängande drag: (1) delegitimering av den auktoritet som klassificerar, (2) införande av en snävare avvikelseedefinition (våld som tröskel), och (3) re-framing av utpekade aktörer som procedur- och sakpolitiskt debattbara snarare än som hotbärande genom association.

5.5 Jämförande del: konflikt om legitimitetsordning

5.5.1 Två definitioner av hot och demokrati

I rapportens gränsdragning etableras “det demokratiska samhället” som referensobjekt och hotet begripliggörs genom en processlogik där normalisering kan föregå radikaliserings och i förlängningen våld, vilket gör prevention och motåtgärder rimliga även innan våld realiserats (Ranstorp & Ahlin 2020:2, 6, 9–10, 58). Den demokratiska ordningen förstås här som något som både kan påverkas kulturellt och destabiliseras praktiskt, och därmed blir “risk” i sig en relevant kategori för kunskapsproduktion och policy.

Motnarrativet vrider istället hotfrågan mot en annan axel i det som görs problematiskt inte i första hand är de utpekade miljöernas idéinnehåll utan hur expert- och medieinstitutioner klassificerar och kopplar aktörer, och vilka konsekvenser detta kan få för legitim opposition. När Arnstberg (2020) ramar in svensk forskning som “finansiellt i statens ledband” och läser rapportens publiceringsdatum som tecken på politisk funktion (“knappast är en slump”, “politiskt lämplig tidpunkt”), blir hotet snarare en fråga om offentlighetens grindvakter och ett möjligt glid från kunskapsproduktion till spärr mot politiska alternativ. I

hans egen gränsregel skärps detta ytterligare i att “demokratiska rörelser är inte extrema” och distinktionen mellan våld och demokratiska spelregler görs avgörande.

Skillnaden kan därför formuleras som *två konkurrerande syner på demokratin*. En där demokratin främst skyddas genom att tidigt identifiera riskkedjor och normalisering, och en där demokratin främst skyddas genom att hålla den offentliga konfliktytan öppen och undvika att expertklassificeringar fungerar som säkerhetiserande exkludering. Det viktiga här är inte att avgöra vilken definition som är *sann*, utan att visa att texterna producerar olika trösklar för vad som uppfattas som samhällsfarligt respektive demokratiskt legitimt.

5.5.2 Sfärkampen

I Hallins (1986:116–117) termer kan konflikten förstås som en kamp om var gränsen mellan legitim kontrovers och avvikelse ska dras, och på vilka grunder. Rapportens argumentationslogik drar mot en ordning där vissa positioner görs svårare att hålla kvar i legitim kontrovers genom tröskelmarkörer som likvärde, samhällskontraktets våldsgränser och risk för våldsnärhet (Ranstorp & Ahlin 2020:6, 58). Även när rapporten explicit försvarar rätten till radikala åsikter och legitim debatt, skärps gränsen genom kontrastering mot konspiratoriska, avhumaniserande eller våldsnära uttryck som sägs kunna fungera normaliserande och radikaliserande (Ranstorp & Ahlin 2020:58–59).

Arnstbergs (2020) motnarrativ försöker i sin tur genomföra en sfärflyttning i motsatt riktning. Det görs dels genom att omdefiniera vad som överhuvudtaget ska räknas som avvikelse (våld som tröskel), dels genom att delegitimera den auktoritet som placerar aktörer utanför legitim kontrovers. Här blir termer som “guilt by association” och “brunsmetning” centrala som beskrivningar av en offentlighet där kopplingslogik kan ersätta saklig prövning, och därmed flytta aktörer från debattbarhet till misstänkliggörande. Konflikten mellan texterna kan därför sammanfattas som en sfärkamp i att rapporten tenderar att administrera gränser genom risklogik och värdepaket, medan motnarrativet tenderar att administrera gränser genom att misstänkliggöra klassificeringsapparaten och kräva en snävare avvikelsedefinition (Hallin 1986:116–118).

6 Vem får sista ordet?

6.1 När svaren tar form

Uppsatsens syfte har varit att undersöka hur radikalnationalism och alternativhöger konstrueras som extremism och (potentiellt) säkerhetshot i CATS/FHS-rapporten, samt hur denna framställning bemöts i ett alternativmedialt motnarrativ. Utifrån detta kan resultaten sammanfattas i direkt anslutning till forskningsfrågorna.

(1) *Vad gör rapporten?* Rapporten etablerar “det demokratiska samhället” som ett skyddsvärt referensobjekt och gör hotet begripligt genom en processlogik där normalisering kan föregå radikaliserings och i förlängningen våld, vilket i sin tur gör prevention och motåtgärder rimliga även innan våld har realiserats.

(2) *Hur gör rapporten det?* Hotet görs verksamt genom återkommande gränsmarkörer som binder samman värdegrundströsklar, associationslogik och spektrumresonemang till en sammanhängande åtgärdslogik där vissa uttryck och miljöer flyttas från det *debattbara* till *hanteringskrävande*. I analysen synliggörs hur detta också stabiliseras genom legitimerande värdepremisser och en normalitetsram som anger vad som framstår som rimligt, skyddsvärt och självklart i ett demokratiskt *vi*.

(3) *Vad gör motnarrativet som svar?* Motnarrativet försöker omkoda konfliktens kärna från sakfrågor om hotmiljöer till frågor om auktoritet, källhierarkier och offentlighetens grindvakter där problemet sägs inte primärt vara de utpekade miljöernas idéinnehåll, utan hur expert- och medieinstitutioner klassificerar, kopplar samman och därigenom kan begränsa legitim opposition. Motnarrativet etablerar samtidigt en alternativ trovärdighetsordning där publiklojalitet, källkritisk moral och misstänksamhet mot etablerade medier fungerar som legitimitetsgrund.

Sammantaget visar fallet hur *extremism* i materialet fungerar mindre som en neutral beskrivning och mer som ett gränsarbete som gör vissa positioner mer hanteringsbara och andra mer debattbara. Poängen är inte att avgöra vem som har *rätt*, utan att synliggöra att demokratibegreppet fylls med olika trösklar och hotbilder. Rapporten betonar riskkedjor och normalisering som hot mot demokratins funktionssätt, medan motnarrativet betonar risken för att klassificeringar och associationslogik förvandlas till spärrar mot legitim kontrovers.

6.2 När mekanismerna blir synliga

I Flyvbjergs (2001:66–67, 76–79) mening ligger styrkan i ett strategiskt fall inte i statistisk generalisering, utan i att ett fall kan synliggöra mekanismer och spänningsfält som annars riskerar att förbli abstrakta. Utifrån analysen kan fyra mer generella lärdomar formuleras:

För det första visar fallet hur risk- och processramning kan förskjuta konfliktens status utan att någon behöver formulera ett explicit undantag i juridisk mening. När våldspotential skrivs in i problemförståelsen blir det enklare att motivera hantering snarare än debatt.

För det andra illustrerar fallet hur spektrum- och associationslogik kan göra *närhet* politiskt relevant som argument. Porösa gränser, överlapp och cirkulation mellan aktörer kan bli ett sätt att motivera varför även perifera uttryck bör förstås som samhällshotande eller åtgärdsrelevanta.

För det tredje synliggör fallet en återkommande spänning i demokratisk gränsdragning där demokratiförsvar kan praktiseras som skydd av ett värdepaket och en normalitetsordning (vad som anses rimligt och försvarsvärt), samtidigt som motreaktionen kan praktiseras som skydd av en öppen konfliktyta och proceduriell legitimitet, alltså vad som får vara kontrovers.

För det fjärde visar fallet hur motnarrativ i kontrapublika miljöer ofta bemöter gränsdragning genom att angripa klassificeringsapparaten snarare än bara sakpåståenden: Det centrala blir tolkningsföreträde, källkedjor och legitimitetsförmedling och därmed uppstår en konflikt om epistemisk auktoritet i offentligheten.

Lärdomen är alltså inte en enkel tes om *rätt eller fel* gränsdragning, utan en mer allmän insikt om hur expertis, medier och alternativa offentligheter kan producera konkurrerande definitioner av hot och demokrati – och hur dessa definitioner i sig får politiska konsekvenser för vad som framstår som legitimt, avvikande eller hanteringskrävande.

6.3 Där bidraget tar form

Uppsatsens bidrag kan formuleras på tre nivåer.

Empiriskt visar studien hur en statsnära experttext och ett alternativmedialt svar kan förstås som två konkurrerande offentlighetsprojekt där den ena gör spektrum, risk och värdeetrösklar till grund för samhällsskydd och den andra gör institutionell legitimitet, källhierarkier och gatekeeping till konfliktens kärna.

Begreppsligt visar studien hur en kombination av sfärmodell, säkerhetiseringsperspektiv och kontrapublikforskning kan fånga både gränsarbete och legitimering i samma material,

dels hur avvikelse produceras genom risklogik och normalitet, dels hur motnarrativet försöker flytta samma objekt tillbaka mot legitim kontrovers genom att omfördela tolkningsrätt.

Metodologiskt visar studien hur textnära jämförelse i ett strategiskt fall kan synliggöra mekanismer i gränsdragning och legitimitetsproduktion utan att göra anspråk på bred representativitet.

6.4 Där gränserna landar

Uppsatsen har sökt besvara hur expertkunskap kan göras till en stridsfråga när den möter ett konkurrerande motnarrativ i offentligheten. Analysen visar att konflikten inte främst avgörs av enskilda sakpåståenden, utan av de villkor under vilka påståenden kan framstå som legitima, alltså vem som får definiera problemet, vilka tolkningsramar som etableras som rimliga och hur gränsen mellan det acceptabla och det avvikande dras. När dessa gränser väl är i spel blir själva gränsdragningen en central del av konflikten – en kamp om auktoritet, om ordning och om vilken berättelse som ska räknas som den självklara.

Det är i detta spänningsfält som uppsatsens slutsatser får sin tyngd. Genom att följa hur expertpositionen både åberopas och bestrids synliggör studien en återkommande dynamik i medierade konflikter där kunskap får politisk laddning när legitimitet förhandlas, och legitimitet förhandlas genom berättelser som rangordnar aktörer, motiv och konsekvenser.

Avslutningsvis har syftet inte varit att utse spelets vinnare, utan att synliggöra hur spelplanen konstrueras och förhandlas, vilka regler som görs giltiga, vilka positioner som blir spelbara och vilka drag som erkänns som legitima.

Referenslista

- Altheide, D. L. (1996). *Qualitative Media Analysis*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Arnstberg, K.-O. (2020). Politiserad forskning. *Invandring och mörkläggning* (blogg), 12 september. Tillgänglig på: <https://morklaggning.wordpress.com/2020/09/12/politiserad-forskning/> (hämtad: 3 december 2025).
- Askanius, T. (2021a). On Frogs, Monkeys, and Execution Memes: Exploring the Humor-Hate Nexus at the Intersection of Neo-Nazi and Alt-Right Movements in Sweden. *Television & New Media*, 22(2), s. 147–165.
- Askanius, T. (2021b). “I just want to be the friendly face of national socialism”: The turn to civility in the cultural expressions of neo-Nazism in Sweden. *Nordicom Review*, 42(S1), s. 17–35.
- Axelsson, C. (2025). The electoral rise of affective polarization: also in European Parliament elections? *Swedish National Election Studies Working Paper Series 2025:1*. Gothenburg: University of Gothenburg, Department of Political Science.
- Balzacq, T., Léonard, S. & Ruzicka, J. (2015). ‘Securitization’ revisited: theory and cases. *International Relations*. Publicerad online 5 augusti 2015; i tryck 2016, 30(4), s. 494–531.
- Bengtsson, E. (2011). *The Evolution of Popular Politics in 19th Century Sweden*. Lund: Ekonomisk-historiska institutionen, Lunds universitet.
- Bergström, G. & Boréus, K. (red.) (2012). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Berger, J. M. (2017). *Extremist Construction of Identity: How Escalating Demands for Legitimacy Shape and Define In-Group and Out-Group Dynamics*. The International Centre for Counter-Terrorism – The Hague, 8(7) (Research Paper).

- Borévi, K. (2012). Sweden: The flagship of multiculturalism. I: G. Brochmann & A. Hagelund (red.), *Immigration Policy and the Scandinavian Welfare State 1945–2010*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Buzan, B., Wæver, O. & de Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.
- Center mot våldsbejakande extremism (2024). *Våldsbejakande extremism i Sverige – En kunskapsöversikt 2023/2024*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (Brå).
- Eide, E., Kjølstad, M. & Naper, A. (2013). After the 22 July terror in Norway: Media debates on freedom of expression and multiculturalism. *Nordic Journal of Migration Research*, 3(4), s. 187–196.
- Ellul, J. (1965 [1962]). *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes*. Övers. K. Kellen & J. Lerner. New York: Vintage Books.
- Ericsson, M. (2016). *Historisk forskning om rasism och främlingsfientlighet i Sverige – en analyserande kunskapsöversikt*. Stockholm: Forum för levande historia.
- Eriksson, F. (2011). 'Krigsman skall frukta Gud och vara Konungen huld och trogen': Historiebruk i svenska soldatinstruktioner under mellankrigstiden. *Militärhistorisk tidskrift* 2009–2010.
- Lunds universitet (2023). *Etiska principer vid enskilt arbete*. Lund:, Samhällsvetenskapliga fakulteten.
- Flyvbjerg, B. (2001). *Making Social Science Matter: Why Social Inquiry Fails and How It Can Succeed Again*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Försvvarshögskolan (2020). Ny studie beskriver radikalnationalistiska miljön i Sverige. 25 augusti. Tillgänglig på: <https://www.fhs.se/arkiv/nyheter/2020-08-25-ny-studie-beskriver-radikalnationalistiska-miljon-i-sverige.html> (hämtad: 12 december 2025).

- Gripsrud, J. (2002). *Understanding Media Culture*. London: Arnold.
- Hallin, D. C. (1986). *The Uncensored War: The Media and Vietnam*. New York: Oxford University Press.
- Hellmueller, L., Hase, V. & Lindner, P. (2022). Terrorist Organizations in the News: A Computational Approach to Measure Media Attention Toward Terrorism. *Mass Communication and Society*, 25(1), s. 134–157.
- Holt, K. (2016a). ”Alternativmedier”? En intervjustudie om mediekritik och mediemisstro. I: L. Truedson (red.), *Migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om?* Stockholm: Institutet för mediestudier, s. 113–149.
- Holt, K. (2016b). Skilda verkligheter? ”Internets undervegetation” vs ”PK-maffian”. I: L. Truedson (red.), *Migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om?* Stockholm: Institutet för mediestudier, s. 150–173.
- Hübinette, T., Hörnfeldt, H., Farahani, F. & León Rosales, R. (red.) (2012). *Om ras och vithet i det samtida Sverige*. Tumba: Mångkulturellt centrum.
- Jylhä, K. M., Rydgren, J. & Strimling, P. (2018). *Sverigedemokraternas väljare: Vilka är de, var kommer de ifrån och vart är de på väg?* Forskningsrapport 2018:2. Stockholm: Institutet för Framtidsstudier.
- Lantförsvarets Kommandoexpedition (1930). *Soldatinstruktion. Allmän del: Vårt fädernesland och dess försvar*. Stockholm: Lantförsvarets Kommandoexpeditioners Bokförlag.
- Loewenstein, K. (1937). Militant Democracy and Fundamental Rights, I. *The American Political Science Review*, 31(3), s. 417–432.
- Mellander, E. & Sivenbring, J. (2020). Alt-right – en guide för ”Normies”. I: M. Ranstorp & F. Ahlin (red.), *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern: en studie om den svenska radikalnationalistiska miljön*. Försvarshögskolan.

Mosca, G. (1939 [1896]). *The Ruling Class*. New York: McGraw-Hill Book Company.

Mudde, C. (2010). The Populist Radical Right: A Pathological Normalcy. *West European Politics*, 33(6), s. 1167–1186.

Müller, J.-W. (2016). Protecting Popular Self-Government from the People? New Normative Perspectives on Militant Democracy. *Annual Review of Political Science*, 19, s. 249–265.

Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism (2016). *Nationell strategi mot våldsbejakande extremism*. Stockholm: Regeringskansliet.

Nerbrand, S. (2020). Nazisters ord kan leda till mord. *Dagens Nyheter*, 27 augusti. Tillgänglig på: <https://www.dn.se/ledare/sofia-nerbrand-nazisters-ord-kan-leda-till-mord/> (hämtad: 5 december 2025).

Palaestra Media (2020a). Jonas Nilsson bemöter Ranstorp och Ahlin. YouTube-video/podcast, 31 augusti 2020. Tillgänglig på: <https://www.youtube.com/watch?v=t4P0k3-mMmA> (hämtad: 2 december 2025).

Palaestra Media (2020b). Ranstorps och Ahlins politiserade forskning bemöts av Arnstberg. YouTube-video/podcast, 13 september 2020. Tillgänglig på: <https://www.youtube.com/watch?v=j3E4XNIDdtU> (hämtad: 2 december 2025).

Palaestra Media (2020c). Ranstorp och Ahlins terrorstudie bemöts av Anton Stigermark. YouTube-video/podcast, 14 oktober 2020. Tillgänglig på: <https://www.youtube.com/watch?v=pQPPSWeXboM> (hämtad: 2 december 2025).

Paxton, F. (2025). Right up their street? News media framing of the protest activities of far-right movement parties. *Acta Politica*, 60, s. 76–97.

Prop. 1975:26 (1975). *Regeringens proposition om riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken m.m.* Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet. Tillgänglig på: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/regeringens-proposition-om-riktlinjer-for_fy0326/ (hämtad: 15 januari 2026).

Ranstorp, M. & Ahlin, F. (red.) (2020). *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern: en studie om den svenska radikalnationalistiska miljön*. Försvarshögskolan.

Regeringen (2011). *Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism*. Skr. 2011/12:44. Stockholm: Justitiedepartementet.

Riksdagen (1965). *Riksdagens protokoll 1965:13: Anförande i Första kammaren 24 mars 1965, angående Sveriges utrikes- och handelspolitik*. Stockholm: Sveriges riksdag.

Riksdagen (1992). *Prot. 1991/92:112. Riksdagens snabbprotokoll 1991/92:112: Torsdagen den 14 maj*. Stockholm: Sveriges riksdag.

Sandberg, L. A. C. & Ihlebæk, K. A. (2019). Start Sharing the News: Exploring the Link Between Right-wing Alternative Media and Social Media During the Swedish 2018 Election. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 121(3), s. 421–440.

Schmid, A. P. (2013). *Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review*. The Hague: International Centre for Counter-Terrorism (ICCT).

Schmitt, C. (2005 [1922]). *Political Theology: Four Chapters on the Concept of Sovereignty*. Övers. G. Schwab. Förord T. B. Strong. Chicago: The University of Chicago Press.

Schmitt, C. (2020 [1932]). *The Concept of the Political*. Övers. C. J. Miller. Antelope Hill Publishing.

Säkerhetspolisen (2020). Den våldsbejakande högerextrema miljön. I: M. Ranstorp & F. Ahlin (red.), *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern: en studie om den svenska radikalnationalistiska miljön*. Försvarshögskolan.

SFS 1974:152. *Regeringsformen*. Svensk författningssamling.

SOU 1999:68 (1999). *Etniska grupper i Sverige – en bakgrund*. Stockholm: Fritzes.

SOU 2017:67 (2017). *Våldsbejakande extremism: En forskarantologi*. Stockholm: Wolters Kluwer.

SVT (2020). Ny rapport kartlägger den radikalnationalistiska miljön. *SVT Nyheter*, 25 augusti. Tillgänglig på: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ny-rapport-fran-forsvarshogskolan> (hämtad: 5 december 2025).

Sveriges Radio (2020). Forskare: Högerextremister vapentränas utomlands. *Ekot*, 25 augusti. Tillgänglig på: <https://www.sverigesradio.se/artikel/7539874> (hämtad: 5 december 2025).

Tawat, M. (2019). *The Tip of the Iceberg. Prop. 1975:26 and its Freedom of Choice Goal in Sweden's Multiculturalism Policy. MIM Working Paper Series 19:4*. Malmö: Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare (MIM), Malmö University.

Wahlström, M. (2022). Constructing “violence-affirming extremism”: a Swedish social problem trajectory. *Critical Studies on Terrorism*, 15(4), s. 867–892.

Wæver, O. (1995). Securitization and Desecuritization. I: R. D. Lipschutz (red.), *On Security*. New York: Columbia University Press, s. 46–87.

Yourstone, J., Cardell, D., Stroubouli Lanefelt, L. & Westerberg, H. (2017). *Våldsbejakande extremism i kriminalvård – en kunskapsöversikt*. Norrköping: Kriminalvården.